Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕЙ ОРГАН

«Свет» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дена ЕРА, 8 ЯНВАРЬ, 1981 ШУ. ● № 4 (6290). ● Мах 2 кепик.

Цхьа хана керттерча гІуллакхех да юртбоахама машинаш кийчъяр. Из дика хиета а дезаш къахьег укх денощна колхозашца, совхозашца, объединенешка.

Дегашта доккха тоар хилла тІайній республике къахьегамхоша «1981—1985 шера а 1990 шерага кхачачІаьца а СССР экономически социальни дегІайоалара керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект.

КПСС XXVI съезда дикача къахьегама совгІаташца накъабаха кийчлуш Назрановски района механизаторашеи инженерно-техническа болхлошеи юртбоахама техника тІехдикен ханал хьалхен кийчъяра дІайолаяь инициатива къоабалъеш хьал а лаьца шерра социалистически ах йоаржаьй республика юртбоахама къахьегамхоша.

Цар шоай керттерча декхарех лерхІ кердача пятилетка шерашка, КПСС ЦК проекто ма аьхаре, хьувнъам алсамбоахаш, даьттан культураш хьалкхеяр, юртбоахама балхашта жа моста дукхагІа механизаци яр, машинаши тракторашн хкон бен белаяр, эффективности кийчон коэффициента лакха йолаш дерриги юртбоахаца балхаш царца чакхдахар.

ТЕХНИКА КИЙЧЪЯРА — ХАДДАНЗА ТЕРКО

Ханнахьен дикен техника тоаяр хургбоача хьувнъама ен йола йоакхо йолга а хоаш, дукхача хьалха латтача колхозийн совхозийн коллективаша цу гІуллакха йоакха опыт йолча механизаторех бригадаши звеноши вІашагІьехнай. ХІаьта цар овсарле лакха йолаш къахьегаргдола моральни материальни хьалаш чІоагІдаьд, ккы тІа а де деларш даьд.

Ремонтникашта юкъе шерра социалистически ах а йоаржаь дІадоладаьд техника тоаяра балхаш.

Дукхача колхозийн совхозийн инженерно-технически службаша техника тоеча юкъейоалаьй агрегатно-участковя, а кхыйола а прогрессивни методаш. ХІаьта тоае йиш йолаш йола оатхалаш шоаш юхеметта а уггаеш тоаю, дІабода мах дикка кІезигагІа а бохийташ. Цу гІулакхо вІаштІехьдоалийт цхьайола агрегаташи узлаши шоай низаща юхаметтаувттае а дукха ха ца йоаеш техника тоаяь яккха я.

Къаьстта сихен дикен кийчъю біаьсти кхашна балхаш дергдола техника Веденски, Грозненски, Назрановски, Сунженски, Шалински, Шелковской районашка. ДІадахача шера йиълагІча квартала пленагІа тоае езаш хинна тракторш, комбайнаш, автомобилаш ханал дикка хьалха тоаь баьннаб цигара механизатораш. Веденски районе планал совгІа ийс трактор тоаяй, Грозненски районе — барайтта, Сунженски районе — шовзткъен йиъ, Шалински районе — тхьаь яккъ, Шелковской районе — тхьаь кхоъ.

Тракторштен, комбайнаштен, автомобилаштен ремонт яра йиълагІча квартала план 20 декабрь хьатІеотташ, кхоачашъергъя аьнна дош деннадар нахсархоша. Из декхар шоаш аьннача ханал дикке хьалха чакх а даьккха, цар кхоачашъяьй тракторш тоаяра план 145 процент, комбайнаш тоаяра — 177 процент, автомобилаш тоаяра — 172 процент.

Дика лел цу районашка тІехьайнйза лелаю техника тоаяра балхаш а. Веденски, Назрановски, Шалински районашка нохараш, сеялкаш, культиваторш, кхыйола техника хІанзале тоаль яьккхай. Из тоаль боала боахк Грозненский Сунженскии районашкара механизаторш а.

Еррига республика хьайнцача совхкарчул дукха дикагІа лел техника тоаяра балхаш. Тракторш тоаяра квартала план кхоачашъяьй 112 процент, комбайнаш тоаяра — 101,6 процент, автомобилаш тоаяра — 139 процент.

Халахета а, республика ерригача районашка дика лелац юртбоахама техника біаьстан балхашта кийчъяра балхаш. 87 процент мара кхоачашъяьяц Малгобенски района боахамашкарча механизаторша йиълагІча квартала тракторш тоаяра план, хІаьта комбайнаш — 82,6 процент. Цу юкъа 102 трактор тоае езаш бар Урус-Мартановски районера къахьегамхой. Цар тоальраш а 87 трактор мара яц. ПланагІа тоае езаш хиннарел кІезигагІа тоальй цигарча механизаторша комбайнаш а. Цу районашка санна эсала лел тракторш тоаяра балхаш Ножай-Юртовски района боахамашка а.

Фу бахьенаш да цхьадолча юртбоахамашка техника тоаяра балхаш лерттІа ца лелара? Лоацца жоп доалаургдолаш хаттар дац из. Дукха да цун бахьенаш. Царех керттера дарех да шоай ханнахьа кхашнара гуйран балхаш чакх ца дахарах техника тоае дІаоттае йиш ца хилар, хьалхалаттача коллективай опыт балха юкъе ца йоалаяр, механизаторша хьнаре къахьегаргдола хьалаш вІаштІехьа ца дахар, царна юкъе шерра социалистически ах ца йоаржаяр.

Цу гІулакха ягара хьалха бехке ба цу боахамий кулгалхой, керттера специалисташ, партийни профсоюзни организацеш.

Ха дІайодаш латт. Техника тоаяра балхашта юкъе нийсдалийта кхоачамбоацараш теттара сиха дІа а даьха механизатораш, мастерской, цехий специалисташ оарцагІбаха беза укх шера цхьоалагІча квартала плаваш кхоачашъяра.

Айбе беза юртбоахама инженерни службей бехктоихам а. Цун специалисташ декхарийла ба дикагІйола технологии болхлой къахьегама овсарле лакха хургйола прогрессивни методаш техника тоаеча юкъейоалае, боахамашка йолча оборудованех, становех ма хулла дикагІа пайда эцийташ балхаш чакхдахийта.

Парте районашни райисполкомаши декхарийла я йиълагІча квартала техника тоаяра планаш кхоачаш ца яр бахьенаш къоастаде, кулгалхошкара, специалисташкара боатгІача тайпара болх хьабеха, царна эшаш дола новкъостал де.

ГІАДВУГА ИТОГАШ

1980 шера республикерча подрядни гІишлошъеча организацешна даьча балхий итогаш яьй статистически управлене. Ерригa республика хьайнцача пайда ийцача капитальни вложеней боарам 384 миллион сома мехьа хиннаб.

Шоай ницаца подрядни организацешна гІишлош балхаш дара план 100,4 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта еІоагІа терно а еш, чакхдаьккхад социально-культурни гІулакхашта йола объекташ, нах чубаха цІенош, школаш, деша даха ха йоадача берий учреждеш, больницаш, поликлиникаш, кхы йола гІишлош хьалъяра дола балхаш.

1979 шерацкха нах чубаха цІенош хьалдеча совхоз дІахийта капитальни вложенеш 33 процент, деша даха ха йоацача бераш дахаргІа хьалъеча учреждеше дІаяийтараш 51 процент, больницаши поликлиникаши хьалъеча дІаяийтараш 10 процент дукхагІа хиннай.

Республика баьача маха лаьрхІа хьал а даь хиллуутамс дІадений 203 эзар квадратни метр хІенош, чакхьалккха план 100,1 процент кхоачаш а ен. 1979 шерарчул 1,5-зза дукхагІа хилар соахка экскурсии дІадецна цІеношa.

Толамца кхоачашъяьй школаш, амбулаторно-поликлинически учреждеш, коммунальни боахама объекташ хьалъяра шера план а.

ДІадахача шера план ханал ийс да хьалха кхоачашъяьча «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша шоашка къахьег цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча денощка. ХІанзале планал совгІа эзар соиий маьха товараш продукция кийчъяьй цар.

Из толам боаккхача низа кхобеш къахьегаш ва токарь комсомолец Блинов Владимир.

ХІанз цхьанна смена дІаяхийтац цо ший нормаш 125 — 130 процент кхоачаш ца еш.

СУРТА ТІА: токарь В. Блинов. Н. ПЛИЕВА сурт.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ЗАСЕДАНИ

6 январе Кремле, председатель деш КПСС ЦК Политбюро членний кандидат, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов а волаш, СССР Лакхехьарча Совета Президиума аргІанира заседани хилар.

Заседание дийца хьалхара дош — Киргизски ССР а Курски областа а халкъа депутатий Советаша правопорядок чІоагІъяраи правонарушенешта лоаттабу къовсам лаьрагІа леладараш бу болх. Цу хьакъехьа къамалаш дир Киргизски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела А. Дуйшеевай Курски областа халкъа депутатий областной Совета исполкома председатела Н. Н. Журкинен.

Белгалдаьккхар советски законаш лерраглагІа кхоачашдеча Іалашдар, социалистически законаш цІенхаштта чакхдахара беча берригача балха боарам лакхбар, пачхьалкхени общественни порядок, граждани бокъонаш лоравелга чІоагІдар хІинзарча хьалашка лоархІаме декхар долга. СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тернам тІабахийтар Советийн правоохранительни органийн балха юкъе долча кхоачамбоацарашта, правонарушенешца лоаттабу къовсам дІахо а чІоагІбанза барг ца хилара. Киргизски Курски областен халкъа депутатий Советий, цар исполнительни комитетий, массазарча комиссей правопорядок чІоагІъяра даькъе полномочеш эффективнагІа чакхъяхара балха керттера лостамаш белгалдир. ЙоагІ-йоагІаш йола поручени еннай иштта СССР прокуратура, СССР чурча гІулакхий Министерствана, СССР юстице Министерствана, союзни автономни республикай Лакхехьарча Советий Президиумашта, моттигерча Советашта.

Заседание дийцар Союза ССР законодательство СССР Конституцеца хьежна вІаштІехьдаккхара беча балха план кхоачашъяра лелаших а СССР законий свод кийчъярах а дола дош. Цу хьакъехьа хоам бир СССР юстице министра В. И. Теребилова. ТІейначa сацам тІа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо министерствай, пачхьалкхен комитетий, ведомствай тернам тІабераабир кийчъю законопроекташ дикагІа хилийта ярг ца хилара, цунца хьашт долаш йола пачхьалкхени общественни органаш уж кийчъяра юкъеозавза ярг ца хилара нормативни акташ кийчъяра оттаяь заданеш ханнахьа кхоачашъянза ярг ца хилара.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара М. П. Георгадзе баьча хоамагІа чІоагІийр СССР Лакхехьарча Совета Президиума аппаратах йола положени.

Иштта дийцар пачхьалкхен вахара кхыдола дешаш.

Ден повестка дешаш дувцача дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена В. В. Гришина, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителашен Президиума членашеи, цхьайолча министерствайи ведомствайн кулгалхоша.

(ТАСС).

БІАЬСТЕННА НАКЪАДОЛХАШ

ЛАЬРХІАР КХОАЧАШДУ

Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхозе со хиннача дийнахьа цхьатарра шийтта трактор латтар мастерске керттерча цехе тоаеш. Царех йиъ дукха хІана ца эшаш тоаль аьннаяр.

— Шинкъо да дешна болх бе кийча хургья уж, — йоах мехмастерске заведующе Мусханов Мовлде.

ДІадахача шера гуражьен укх Іайн планагІа 33 трактор тоае езаш ба мастерске болхлой. Царех барайтта — дІадахача шера йиълагІча квартале. Цхьабакъда, наьсархоша республика механизаторашка даьча кхайкарала жоп а луш, цар дош деннадар йиълагІча квартале тхьо [illegible].

Совхоза къахьегамхоша шоаш денна дош кхоачашдир. Керда шу хьатІакхоачаш кийчон мугІаре дІаоттайнр 24 трактор.

Уж толамаш даха геттара доккха новкъостал дир слесараша Шамаев Сулима, Дарсаев Зайнде, Накаев Ахьмада, токара Ибрагимов Вахас, цІастапхьара Тоесултанов Мовлде, вулканизатора Шамаев Махьмуда.

Цар керда хьаьлча е тишъенначул тІехьагІа метта оттальча оатхали къаьстта раьза хул механизатораш. ХІаьта балха нормаш юкъера лаьрхІача 140—150 процент кхоачашъю царех хІаране.

— Уж бенаре тха йиш а яцар, — йоах Мусханов Мовлде. — Тракторашта тІехьайоза инвентарь тоаеш дІадІауттаеча оатхалах кІеангагІа яле 30 процент оатхалаш пар керда хьаль е тишъенна ярех меттаувттаьь я.

Дукха ба мастерске рационализатораш а. Масала, заводе яьча станока новкъосталца сахьата еха шк хьамча камера мара лотае карагІ далацар хьалха вулканизатора Шамаев Махьмуда. Къахьегама оасарле лакхъяр дукха ше керда станок хьайир. Цун новкъосталца хІанз сахьата еха йиъ камера лотаю цо.

Мастерскера арайоалача хІара тракторга контролер-механик Калаев Султан керте латташ йола комиссьхьож. ХІаьта хІанзалца тоаяьча ерригача тракторашта лакха мах баьб комиссе. Из хьахьокх акташа а.

«Тракторех, автомобилех, культураш чуэцачех кхычен машинех пайда эцара дикка тоаде, кхаал хьалха царна сиесаш яра гІулакх ма нийсдалийта. Техникана ремонт еаген гІулакх делаш, хІаьта нитта цуй ха йоаххьелга а тоаде», аьнна да 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхачачІа а СССР экономически социальни дегІайоалара долча керттерча лостамаш тІа. Цу дешаша дІадехачунга хьежна техника тешаме тоаяра. ДІаоттаь лоаттаеча хана из талхаргйоацаш доал дара хадданза йоакхо е оаха, — йоах Калаев Султана.

Тракторш вІашагІйохка а механизаторашта новкъостал деш дукха нагий нах бар мастерске. Царна юкъе ши йоІ а яр.

— Уж фу нах ба? — аьнна хаьттача.

— Совхозе укх шера вІашагІъехкача курсашка дешаш бола нах ба, — жоп лу Мусханов Мовлде. — Укх шера дукхагІа механизатораш кийчбе лаьрхІад оаха. Масала, соахка 28 саг хиннавале укх шера 32 саг ва курсашка дешаш.

Йоккха балха опыт йолаш ба царна хьехаш бараш. Царех кхоъ лаккхера образовани йолаш ва.

Дика чакхйоах практически занятеш а. Шамаев Сулимен Дарсаев Зайндех кулгал а деш дешархоша вІашагІ а яхе юкъ вІашагІйохк трактора, комбайна еррига узлаш, агрегаташ.

Курсашка деша багІача маІача наха 40 сом стипенди лу, хІаьта кхалнаха — 60 сом.

— Механизаторий курсашка дешара кхалнах дукхагІа юкъеоахар дукха лу царна дукхагІа стипенди а, — йоах Мусханов Мовлде.

Дукха нах ба хІара шера вІашагІйохка курсаш чакх а яьха хІана совхозе къахьегаш. Къаьстта белгалбаха боагІа кхалнах: ийс шера гусеничи трактора тІа къахьегаш йола Талаева Езирен дикъ шу хьалха курсаш чакхъяьха трактористка Эльбузукаева Лайлайн. Цхьаболча маІача нахал дикагІа къахьег цар. Ди дІадахийтац кхалнаха механизаторша балха нормаш тІехкхоачаш ца еш. Къаьстта раьза ба совхоза кулгалхой ЛайлаІас беча балха.

— Дукха ба тха совхозе трактора цхьайола чоалхане агрегаташ вІашагІаха а хІаьта тоа а яь вІашагІйохка а ца хоаш бола къона механизатораш. Чоалхане системаш уж тоае царна новкъостал ду мехмастерске слесараша, механикаша. Цунца цхьана, трактора цхьа агрегат а узел а яц ЛайлаІана вІашагІъяккха а вІашагІйолла а ца хоаш. ТІаоттае занесной оатхал хилча ше тоа а ю цо уж. Волх беча трактора мотора оазага ладкІгІача тоьаш хул цунна еха оатхал малагІа я белгалдаккхара. — йоах ЛайлаІах совхоза керттерча инженера декхараш кхоачашдеш волча Асаев Султана.

Балха квалификаци лакхъяра Калиновски профтехучилище ухийт механизатораш. Цига ший балхах дика кхеташ вар мара ваийтац. ХІавад ца нитта?

Цу профтехучилище хьех техниках дукхагІа байда эцара, не сихагІа тоаяра фу де деза. ДукхагІйолча хана уж хьехамаш бувзам болаш хул ІилмаІа тІеххьарча хина нарагІдаьннача чунца. Цудухьа цига хьехачох техника дика йовзар мара кхетаргвац. Из бахьан долаш ухийт оаха цига балха квалификаци лакхъяра дикагІбола трактористаш, — йоах Асаев Султана.

— Совхоза еррига техника КПСС XXVI съезд хьеларгйолча дийнахьа тоаль яккха дош деннад тха механизатораша. Цунца цхьана, са тешо яц, еррига тракторш 1 февраль хьатІакхоачаш кийчон мугІаре дІаоттаь тха ина дІакхоачаргхиларах, аьлар Мусханов Мовлде.

М. ХАМАТХАНОВ.

ХЬУВКЪАМА ЙОАКХО ЕШ

Республика юртбоахама къахьегамхоша дукха балхаш чакхдох кхашна кхобу хьувкъам лакхагІа хилийтар дукха. Царна юкъе керттера моттиг дІалоац органически удобренеша. 1980 шера пленагІа цхьа миллион тонн кхашка тоьса езаш яр уж, хІаьта дІайихьар цхьа миллион 222 эзар тонн я. Цох 122 процент хул. 1970 шера тайсарел 300 эзар тонн дукхагІа я уж.

Органически удобренеш тухсара планаш дикка тІехкхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Грозненски, Малгобенски, Назрановски, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, Шелковской районаша.

Цунца цхьана, Гудермесски Наурски районаша планаш кхоачашъяьяц.

Еррига тайсача удобренех хий дехкача лаьтте тоссей 0,5 млн. тонн. цар цу лаьттащка дукха дукхагІа хьувнъам а лургба.

КИЙЧЛУШ БА

Вокха боахам ба Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз. Дика чакхдаьккхар иттлагІча пятилетка тІеххьара шу цун нахаш леладераша.

Тешаме лард елай хургбалча хьувкъамо. Ший ханнахьа аьхача, минеральни удобренешца хьаьидаьча лаьтта дакха кондици йола фу тоссаш 2300 гектара тІа хлатан 500 гектара тІа доакъаран дІайийнай гурахьа юо культураш. Аьха даьккхад эйба аха дезаш хинна дерриге лаьтта.

Дика доал даьд шоай бешамашта сом кхебечар а. Агротехнически толашагІа йолча хана еІар сомий гаьнаш, аьхар гаьнай мугІарашта юкъера йовкъаш.

Толамца дІахьош да совхозе техника тоаяра балхаш а. Тракторш тоаяра дІадахача шера йиълагІча квартала план ханал хьалха кхоачашйир. Кийчон мугІаре дІаоттайнр 23 трактор.

ХІанз біаьсти дІаде деза фу дІадувча лакхача боарамга кхоачаде тІерташ, кхашка органически удобренеш дІакхухьаш къахьегаш ба совхоза лаьтта леладераш.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

ЦХЬАККХА А ВАЦ ТІЕХЬАВИСА ДАГА

Гудермесски медицински инструментаж еча завода слесарно-механически цехе йиъ комплексни бригада я. Уж хІинц къувсаш я КПСС XXVI-ча съезда сийна йоаржаьча социалистически ахье хьалхле лаккхара тІехьа. Цу бригадаша шоай план дукха а тІехкхоачашъяьй. Къаьстта белгалбаьннаб слесараш Юсупов Леча, Мавигов Мухьмад, Арцуев Илез, фрезеровщик Магомадов Рамзан, штамповщица Рогожина Алла, кхыбараш.

Цхьан минута а болх ца социйташ къахьегаш бар тхо дехача хана кузнечно-штамповочни цехера бараш а. Хадданза дІахьош я «КПСС XXVI-ча съезда — 26 хьинаре кІира» яхача девизагІа йола вахта. Ялхайтта кІира чакхдоьлча лаьча кхогегІа хьалхле яьккхарех ба аьшкахьараш Чахаев Сайд-Іали, Дикаев Хайруди, Маазов Мухьмад, штамповщикаш Кучерява Нина, Мачигова Хасраа, цар шоай нормаш 140 процент кхоачашъю.

— Кузнечно-прессови цехера бараш дика къахьегаш ба, бакъда тхо а дац царел тІехьадиса дага-и. — йоах шлифовально-полировальни цеха начальника Анна Васильевна Маловас. Шоай заданеш тІехкхоачашъеш хьабоаІа цу цеха болхлой, къахьегаме белгалъяьннарех я мастера В. Борисовай, К. Бафтоловскаяй сменаш, цар арахецаш йола медицине чІоагІа эшаш йола изделеш технически тІалхьожама отдело тІехдика лаьрхІе дІайохьийт.

Къаьстта дика хьоххамаш доахаш я мастера Раиса Алексеевна Харченкос кулгалду смена. Заводе дукха я тІехдика къахьегаш йола цехаш, участкаш, сменаш.

Т. ФИРЮЛИНА, завода комсомольски организаце секретарь.

А. ГИНИО, «Красное знамя» газета корреспондент.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БАЬННА

«Грознефтегаз» яхача нефтегазови управлене дикача производственни толамашца дІадоладаьд цхьайтталагІча пятилетка хьалхара шу. Ерригача цехаща толамца кхоачашъю шоай заданеши парте арелІанарча съезда сийна тІайнца социалистически декхараши. Кхыча коллективайчарел дикагІа лел коммунисташ В. Г. Запугаеви А. А. Жучкови керте латтача шоллагІчен йиълагІчен цехий коллективай болх. Кхычарел дукхагІа даьккхад цар газови бензини екъа гази. Масала, январа хьалхарча массехка дийнахь № 4 йолча газ цеха коллективе потребителашта дІаяхийтар кхо миллион совгІа кубически метр мехкдаьттаца хьаболаш йола газ, цох 200 эзар гаргга кубически метр йола газ планал совгІа яр а йолаш.

Шоай новкъосташта хьохам а телаш къахьегаш ба операторш, коммунист Магомадов Ками, Черникова Мария, Къахьегама ЦІеча байракха орден лелаю слесарь Лисицкий Анатолий, слесарь Говоров Виктор, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

УКХ ШЕРА ЯНВАРЕ ШУРИН ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОНТАШ ЙОЛА СВОДКА

РАЙОНАШ	ХІара ІеттагІара лайнакхь ыьккхар (кгр). 1980 шера 6 январе	1981 шера 6 январе
Ачхой-Мартановски	3,3	3,4
Грозненски	4,1	4,2
Гудермесски	4,3	4,3
Малгобенски	1,7	2,8
Надтеречни	2,5	2,4
Назрановски	3,7	3,9
Наурски	4,4	4,4
Сунженски	4,0	3,9
Урус-Мартановски	4,1	3,8
Шалински	3,0	2,8
Шелковской	5,4	5,6
Республике гІолла	3,9	3,9

Грозненски района «Заря» яхача совхоза коа тоа а даь дІаоттадаьд нохараш, меткаш, сеялкаш, культиваторш, кхыйола техника. Тоаеш латт тракторш, комбайнаш. Механизаторша дош деннад еррига юртбоахама техника КПСС XXVI съезд хьеллача деношка тоаль йоккхаргІйолаш. Цу гІулакха хьнаре къахьег механизаторша С.-Х. Дагаева, Х. Чугаева, Д. Автарханова, Н. Шугаева, кхыбараша.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) тоальча техникага хьожаш боахк С.-Х. Дагаев, Д. Автарханов, Н. Шугаев.

В. ДЗИСЯКА тессти сурт.

Парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект ювцаш

ХАЛКЪА ЭША ТОВАРАШ ДУКХАГ1А АРАХЕЦИЛГА — ТХА КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Вай парте а правительства а хаддаиза теркам т1адоаттабу халкъа эша, дикал лакха йола товараш арахецара. Халкъага дувцийта арадаьхача СССР экономически социальни дег1айоалаяра керттерча лостамаш т1а нахъ эша товараш дукхаг1а а дикаг1а а арахецилга промышленноста деррига доакъой керттера декхар лаьрх1ад. Из теркал а деш, болх беш я республика моттигерча промышленноста министерство а.

Министерства арахецача деррига а товарех 85 процент д1алоац бахача наха лаьрх1а долчар. Министерства предприятеша арахец тикешка йохна д1аухийта 300 гаргга тайп-тайпара изделеш.

Иттлаг1ча пятилетке продукци маьхала яккхара план моттигерча промышленноста министерства 100,3 процент кхоачашъяьй. Алхха, культурно-бытовой а боахама а эша товараш цу юкъаг1а 50 миллион сома маьхъа арахийцад. Министерствана чуйоаг1ача предприятеша арахецаш йола ерригга продукци хьалхарча категоре аттестаци яь я. Дахача шера арахецача ийс изделена паччахьалкхен дикала Знак еннай, соакха — 5 изделена. Х1аьта хьалха дикала Знак лулга в1алла а дувца лезаш а дацар уххаза. Т1еххьарча шерашка дикал лакха йола товараш арахецилга эргадьннадо 1979 шера цкъ са бола знак т1алатташ 34 эзар сома маьхъа алх тайпара продукци арахийцай, 1980 шера дикал лакха йола товараш 150 эзар сома маьхъа арахийцад. Цул совг1а, тха предприятеша «Н» яха индекс (товараш дика хилар белгало) т1алатта изделеш 1,5 миллион сома маьхъа арахийцай. Уж деррига толамаш даха в1ашт1еххьдаьннад министерства производственни коллективаша низ ца кхобеш, хьинаре къахьегар бахьан долаш.

Тайп-тайпара бесаш дола баркат, искусственни олифа, аьшка бакхаш арахеца технологически процессаш юкъейоалаяьй. Хьелъа йолаш латт производственни текстильно-галантерейни объединене керда корпус. Из болх бе йолаелча арахецача продукие дикал айлургьа, шерлургьа ассортимент а.

Т1еххьарча хана йоккха йоаца райпромкомбинаташ, «Художник» яха фабрика, «Столярни изделей» завод д1а а яьккха, царна метта производственни объединенеш хьаьй. Цу г1улакхаша хьада лостам белар предприятешта, производства технически боарам лакхбир, массайолча звеньяшта кулгалделга ч1оаг1дир. Цунца цхьана в1ашт1ехьдаьккхад социалистически доалахье дикаг1а лораелга, арахецача продукие дикала т1ахьожам лоаттабелга.

Керда пятилетка д1айолалуча хьалхарча деношка Нохч-Г1алг1ай АССР моттигерча промышленноста министерства болхлоша КПСС XXVI съезда баха ма боагг1а накъабахара шерра социалистически ях а йоаржаль хьинаре къахьег. Х1ара дийнахьа т1ате11а болх беш цхьайтталаг1ча пятилеткана ларда йоллаш боахк уж.

КПСС ЦК октябрьски (1980 ш.) Пленуме къамаьл деш Леонид Ильич Брежнева белгалдаьккхад, промышленноста деррига доакъош сацаг1а а даьха наха эша товараш дукхаг1а арахеца девилга. Бахача наха эша товараш арахецилга дукхаг1ча даькъе производственни низалех дикаг1а пайда эцара а къахьегама овсарле лакхъяра а чотаг1а хургда. Дукхаг1а пайда эцаргба материальни а къахьегама а ресурсех. Чура торонех — производства отходехи моттигерча бийлалехи. Цул совг1а, производства боарам айбе лерх1 керда капиталовложенеш кариерзаярца а.

Укх деношка предприяай къахьегама коллективашта юкъе шерлуш йоаг1а социалистически ях. Цун девиз я: «КПСС XXVI съезда даха ма доагг1ара накъаг1ор». Социалистически яхье дакъа лоацаш бола тха къахьегамхой шоаш т1аийца доаккхий декхараш толамца кхоачашде дага ба.

Яхье хьалха латта текстильно-галантерейни объединенеш, «Дружба» яха картонажни фабрика санна, йола предприятеш. Толамаш дахарах уж республикански сийлен Улга т1а д1аязъяьй.

Дукха ба тха хьинаре къахьегаш бола болхлой: производственни текстильно-галантерейни объединенера швея-мотористка Галаянна Нина, Хутиева Лида, «Дружба» яхача фабрика сшивщица Гулиева Анна, швея-мотористка Курбанова Банота, кхыбараш.

Цунца цхьана министерства а цунна чуйоаг1ача предприятешна а х1аьэ а дукхи кхоачамбоацараш да. Дукха я т1ехьа ца йоахаш къоастае еза проблемаш. Реконструкци е езаш я «Металлист» яха завод, Нохч-Г1алг1ай химзавод. Хьелла еза Грозне прикладной искусства художникаш кийчбергбола художественни училища, иштта профтехобразоване системе г1олла болхлой профессеш йола кидараш кийчъе еза.

Парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект ювцаш массеки предложени яла безам ба тха. Проекта IV разделе промышленность дег1айоалар дувцача аьнад: **«...болх беш йола предприятеш технически арганъа тоалрех реконструкци ярех масштабаш дикка шеръе».** Цунца дувзадений тхона бакъахьа хет д1ахо яздача: **«Бахача наха д1а ца ийзеш йола изделеш ара ца хецаш йита, халкъо ч1оаг1а хетташ дола товараш дукхаг1а арахецара болх тоабе».**

Д1ахо яздаьд: **«Ц1ег1а беш бола болх дег1аиххула, эгтара хьалхарча арг1анна инвалидий, пенсионерий, х1аьта иштта севонашта юкъерча хеташка юрта бахача наьха къахьегамах пайда оцара чотаг1а».** Укхаза 1от1атехача бакъахьа хет тхона: **«Ц1ег1а къахьегаш бола нах балхаца 1алашбара кхы т1а а оборудованих автотранспорти ле».**

Моттигерча промышленноста министерства болхлоша шоай низ кхоачар дергда цхьайтталаг1ча пятилетке овсарег1а къахьегара.

З. БАСХАНОВ,
НГ1АССР моттигерча промышленноста министр.

Деган г1оздаьнна

Дикача къахьегама толамаща накъабоахк Маг1албикера бурувдеттараш парте XXVI съезда. Ерригсоюзни социалистически яхье а этта хьинар кхо ца деш къахьегар бахьан долаш цар ханал хьалха кхоачашъяьй бурув тохара балхий иттлаг1ча пятилетка план. Кходаьд дукха б1аьш эзараш сомий маьха паччахьалкхен рузкъа.

Шерра яьржай коллективе «Х1ара балха денна — дикала Знак!», «Цхьаккха т1ехьавусар уллув доацаш болх бе!» яхача девизег1а делаю социалистически ях. Из бахьан долаш паччахьалкхен планаш а т1айица социалистически декхараш а толамца кхоачашду ерригача бурув деттача бригадаша. Цавех дукхаяраш цхьайтталаг1ча пятилетка чотаг1а болх бе йоаденнай ханал дукха хьалха.

Ч1оагг1а деган г1оздаьнна т1айицаб Маг1албикерча мехкдаьтта лехараша парте XXVI съездага йолча «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономическия социальни дег1айоалаяра керттера лостамаш» яхача КПСС ЦК проектах бола парте Центральни Комитета сацам.

— Цунна хетаь болхлой митингаш хиннай, — дувц УБР паркома секретара Чилиев 1алихана, — ерригача бурув деттача бригадашка, цехашка. Советий мохк экономически а социальни а дег1абоалабере керттера лостамаш цар бурувдеттарашта [illegible] декхараш болхлошта д1адоезийтараш ва 27 лектор, кхы а дукхаг1а агитатораш, политинформатораш. Бурув деттача балхий управлене укх шера в1ашаг1ехкача политически а экономически а дешара ерригача школашка КПСС ЦК проекта хетаь цхьа заняти чакхъьнккхай оаха, кхы цхьаьна занятех а лаьрх1а я ва тхо.

Дукха ха йоацаш парте боацарашта а даьнъа лоацаш партийни собрани хилар УБР-е Керттерча лостамий проектаца дувзаденна Маг1албикерча бурувдеттарий кердача пятилетка шерашкаа декхараш белгалдоахаш. Цига къамаьлаш даьча коммунисташа, карат1дьннача критически мах а беш, бурувдеттарий керттера уйла т1айоахийташ дийцар д1айойодача хана лаьттан ченаш техарий болх белгала тоабера. КПСС XXVI съезда сийлене накъабахара. цхьайтталаг1ча пятилетка декхараш дизза кхоачашдара де дезараш.

Собране къамаьл даьча УБР ЦИТС-а начальника заместителя Саутиев 1алихана белгалдаьккхар, тахан Маг1албикерча бурувдеттараша кхоачашду декхар — вай мехка эгтара хьалха тухах к1алхарча юа т1оанашкара мехкдаьтта лохаш т1ехк1оарга бурув тохилга — ерригача паччахьалкхен доакх1ам болаш г1улакх [illegible]. **Из теркане а яиш СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства Маг1албикерча бурувдеттараешта новкъостал де деза к1оарга бурув тохара эша т1ех ч1оаг1а инструмент в1ашт1ехьаккхарен 1илман лаьда т1а тухаа к1алхарча юра т1оанашка бурув тохара технологи кийчъярен даьнъе.**

Шоай новкъоста сина предложени хьал а лоацаш, СССР мехкдаьтта промышленноста Министерствагара сихаг1а цу хьалкъа новкъостал делга дехаш пункт д1аяйир собране сацам т1а.

А. ХАРСИЕВ.

Нохч-Г1алг1ай АССР Лаккхехьарча Совета массазарча комиссешка

ЮРТА БОАХАМА АГРОХИМИЧЕСКИ Г1УЛАКХ ДЕЛГА ТОАДЕ

1алам ларадарех 1алама ресурсаех дикаг1а пайда эцарех йолча Нохч-Г1алг1ай АССР Лаккхехьарча Совета массазарча комиссе дийцар юрта боахама агрохимически г1улакх деча «Нохч-Г1алг1ай республикански производственни объединене болх миштта латт а из тоабара де дезараш а.

Комиссе белгалдир «Чечено-ингушсельхозхимия» яхача объединене юрта боахама цхьадола агрохимически г1улакхаш даьхга, ядохимикаташ минеральни удобренеш миштта ехк т1ахьожам лоаттабаьлга. Объединене т1еххкоачашъяьй ший транспортаца органически минеральни удобренеш д1аккахьара а юрта боахаме царех пайда эцара а план.

Х1аьта а производственни объединене балха боарам «Мехка ца1 йола специализированниц агрохимически служба хьаярах» болча 1978 шера 9 августерча КПСС ЦК-и СССР Министрий Советен сецамо ма яххара бац. Тоъал уйла т1аахийтац органически минеральни удобренех 1илман ларда пайда эцара, лаьттан-агрохимически тохкамаш дара. «Чеченингушсельхозхимия» средствашца д1атайсаш еххарех 8,9 процент мара минеральни удобренеш.

Материально-технически база ч1оаг1ъяра т1аг1ертта болх бац. Республике 138 склад я 40 эзар тонна минеральни удобренеш лоаттаеш. Х1аьта 1980 шера уж 150 эзар тонна хьаийцай. Йолаш йола складаш д1атаръяьча помещенешка я, царех цхьяраш хий, бытовкаш боацаш я. К1езига боакхо ю болхлой хьалаш тоадара, моллаш т1адоттача а 1одоахача а механизаци яра, лорабеча средствашца 1алашбара. Производстве диттац спецбаракъаш, уж шоай ц1аг1а дитта дезаш ба болхлой.

Тоъам болаш механизаци яьнц ядохимикаташ еттача а г1оина долча а балхашта. В1алла тоъаш яц протравочни машинаш.

Объединене хьалъийтаи асфальт билла кхашкара аэродромаш, цига ядохимикаташ минеральни удобренеш лоаттоаяра отараш. Цу деш хьакъехьара республика министрий Совета сацам кхоачашбац. «Чечингсельстрой», «Чечингколхозстрой» подрядни организацеша.

Производственни объединене лоаттабе боаг1а т1ахьожам лоаттабац ядохимикаташ минеральни удобренеш лоаттаяра, д1а-юха кхаьхьара, пайда эцара бокъонаш миштта лелаю, тайп-тайпара удобренеш еттара, зуламерча х1ама ех лораеш юртбоахама культураш обработка яра ханаша нормаш могаеш йола рекомендацеш ший ханнахьа д1аккахьийтац, ихераизлен техника лелаяра инструктивни мероприятеш к1езига чакхйоах.

Из бахьан долаш дукхача колхозашкен совхозашкен минеральни удобренеш 1ойоасаю хиш дехнача каналашта юхе, кучнаех аракъе, т1аьдача лаьтта, цудухьа удобренех йоаккхий пайдане х1амаш йоа, [illegible] ду, хиш б1аьдаш, отра[illegible]ра кхераж хул.

«Гребенский» совхозе массеки тонна минеральни удобренеш з1амига кучкаш а юкъ1оттайсавр Будары яхача 1ам чу хий диллача канала йоахкхала. Дийллача доаг1ашца д1а а ийна 1ам чу яхар уж. Х1аьта цу чура дукха чхьарий да1ра.

Сунженски Грозненски районий колхозашкен совхозашкен. Валерински шурий заводе лабораторешка тохкам бича 183 пробах 66 проба шурах ядохимикатех йиса х1амаш йоахкаш хиннай. Иштта ядохимикаташ корашй Шалински района Октябрьское яхача юрта хиш скважиначун Назрапка яхача хи чуя.

Сунженски района Кирова ц1ерг1ча колхозе 100 совг1а тонна нитроамофос Шолжагаха тайжа долча т1аьдача лаьтта 1ойоассаь латт.

«Чеченингушсельхозхимией» д1айихьа минеральни удобренеш дукхача боахамашна аранцъе латт. Шаьхха яхача хана: Шурдий района «Терский» совхозе — 250 тонна, Сунженски района XIX партсъезд яхача колхозе — 516 тонна.

Уж тайпа кхоачамбоацараш да «Консервплодоовощ» объединене «Заря», «Солнечный», «Урожайный», «Предгорный» яхача совхозашка. «Курчалоевский» яхача винсовхозе 64 тонна медни купорос додача хиш юхе латт, «Овощевод» яхача совхозе хиш чуухийтача напала юхе 150 тонн суперфосфат улл.

Ядохимикаташ кхухьа транспорти техникех ц1енъяра эша хьалаш дац. Гор. Гудермесера мойна пайдана яц, машинаш юла хий ц1ена дац.

Т1аийцача сацам т1а массазарча комиссе объединена могадир белгалдаь кхоачамбоацараш д1адахара де деваш.

«Пушинка» яхача ателье хьинаре къахьегамхой хилар ца белгалбьаьннаб закройщица. «Чечингтрикотажбыт» яхача объединене партийни организаце секретарь, «Знак Почета» яхача ордена кавалер Шаповалова Лидия Павловнаи догамхо, Ленински [illegible] депутат Минеева Татьяна Ивановнаи. Цар шинне а ханал хьалха кхоачашъяьй иттлаг1ча пятилетка план. Х1ане уж болх беш ба укх шера шоллаг1ча ах шара чотаг1а.

СУРТА Т1А: (аьрдехьара аьттехьа) Т. И. Минеевай, Л. П. Шаповаловай.

В. ДЭИСЯКА сурт.

Хьажк1аш кхеяра говзанча

1979 шера аьхка «Шалинский» совхоза хьажк1аш д1айийнача кхай т1а хьажк1аш лелаеча механизированни звенона керте латтача Агаев Вахита КПСС членалла кандидатски карточка д1аделар. КПСС Шалински райкома хьалхарча секретарега цо аьлар:

— КПСС члена кандидаталла се д1аийца дувцилга а йоацаш ч1оаг1а г1адвахав со. Иштта беннача боккхача тешама шоп а луш, планаг1а х1ара гектара т1ара 30 центнер хила езача, аз дош лу 55 центнер хьажк1аш чуэца!

Денал долча хьажк1аш лелаечо ше денна дош дизза кхоачашдир: 212 гектар долча кхай т1ара х1ара гектара т1ара 59,1 центнер хьажк1аш чуийцар.

Дукха ха йоацаш Вахита вахаре йоккха событи хиннай — из КПСС муг1арашка д1аийцав.

Из оздел долаш, къахьегама т1ера а даьчох кхоачам ца беш а саг ва. Цун девиз я: тахан селхан баьчул дикаг1а бе болх, кхоана — кхы а дикаг1а.

Вахита хьинаре дакъа лоац общественни вахаре а. Из ва агитатор, Шалински райсовета депутат, халкъа т1ахьожама группа член.

В. Агаев керте латт комсомольско-кагирхой звенона. Ший новкъосташца ВЛКСМ членашца И. Цикмаевца, А.-М. Висултановца, М. Эльдаровца д1аяхача пятилетка т1еххьарча шера 130 гектара т1а хьалкхеяй из культура.

Хьажк1аш лелае аьттув боацаш, геттара йокъал йолаш дена дар из шу. Бакъда, коммунист В. Агаеви цун къона г1ончийи халонех кхерабаланзар. В1ьсти яьнача хьалхарча деношка дениз лаьттанцара тоадал д1а ца яйийтар духьа ерригга агроприемаш чакхъяьхар. Хьалхке а тоайир насосий станцеш. Цар в1ашт1ехьдаьккхар хьалха хий ца дехнаш хиннача участкашка т1оадал лоаттаьага. Йоакъал эттача В. Агаев керте латтача звенос ден я бус а хий дехкар.

Къахьегарга хьежжа хилар хьувкъам а: х1ара гектара т1ара чуийцар 44 центнер хьажк1аш, планаг1а 30 центнер мара йоацаш.

Укх деношка «Шалинский» совхоза механизатораш КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта хургболча хьувкъама тешаме ларда йоллаш ба: кхашка шортта минеральни а органически а удобренеш тайсай, кхыйола мероприятеш чакхйоах КПСС XXVI съезда — «26 хьинаре к1ира» яхаш девиз а йолаш шерра яьржача социалистически яхье хьалха латт ц1и хеза хьажк1аш делаер В. Агаев. Цунца ниййсъала г1ерташ къахьегаш ба совхоза механизатораш а.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Щий болх безаш

Бригадира Вербицкий Виктор Андреевича «Красный молот» завода цхьан цехе болх бу тиъа шу совг1а ха я. З1амига саг волаш вера цехе балха Вербицкий. Укхаза д1аболабир цо ше вахара херка къахьегама никъ а. Ца1 мара кхы йоазув дац цун къахьегама книжка т1а.

Балха говзал меттел, общественни сакхетам а ч1оаг1а лакхбелар цу юкъа. Из лакха дисциплина йолаш саг сихха белгалвувла ваьлар цехе. Цо визза вола аьшкапхьар хургва яхаш вувца ваьнхар на дукхача хана дена болх беш хьабоаг1аче аьшкапхьараша. Г1алат а бовлаяр.

Цехе цхьаккха а болх бац Виктор Андреевича геттара дика бе ца ховш. Миччахьа а низкъала моттиг эттача цеха кулгалхошта эгтара хьалха дагавох из.

Чакхъьлначча пятилетка т1еххьарча шера цеха коллективо доккхий толамаш даьхал. Йхе шера задани октябрь бетта чакхъьнкхар цо. Х1аьта Вербицке бригадо из кхоачашйир Сийлахь-воккха Ленин ваь 110 шу дуза ди т1аихоачаш. Цеха коллективо съезда сийна керда декхар т1аэцача хана Виктор Андреевича ший бригада ц1ерег1а дош делар цхьайтталаг1ча пятилетка хьалхарча шера план парте XXVI съезд хьеелла дк т1аккхоачаш чакхъьккха. Х1анз из толамца кхоачашдеш да. Йиллача ханал дикка хьалхаг1а йистедоврга тхо, йоах Вербицке.

Мишта в1ашт1ехьдоал цеха, къаьстта цу бригада селлара доккхий толамаш даха? Цун бахьанаш дукха да. Эгтара хьалхара цун бахьан да бригадера нах цхьан ц1ен дезал санна барт болаш хилар. Бригада в1ашаг1кхийттай цхьана тарлуш болча нахах. Цу т1а г1олла хьакхилар йоккха дисциплина.

Бакъда, барт болашн дисциплина йолаши хиларах кхоачам хулаш бацар. Балха т1а нийсъора кхыйола духьлеваш а. Царех керттеръяр бригадо смена хьаэцача хана болх д1аболабара к1алха нийслуш хинна к1ийле. Из д1аиккха а хилапар болх д1аболабара к1езиг-дукха йоаль а ха йоае ца езаш. Х1аьта дукхаг1ча хана дикка кийчо е езаш а нийслора. Из новкъарло д1аяккхара, цо йовеш йола балха ха д1аяккхара уйла йир бригадерча наха.

Есаулов Николая аьлар, шин сменаг1а бригадо болх бойя. смена хувцалуш зехьа ха йоргъац вай. Х1ара смено кийчо ергъя шийна т1ехьа йоаг1ачо цу сахьате болх д1аболабара. х1ана аьлча цхьан бригадерча наьха балха аьттув баргбола г1улакх хургда нох. Цхьан нарядаг1а болх беш комплексни бригада на йий вай яр. Т1аккха х1аране юкъара х1ана а цун алапи лакхлергдола г1улакх а ма дий бригада толам барг мел дар. Иштта шин сменана декъаденна вай болх бойя, сона хетаргахьа, массанена а пайдана хургда.

Бригаде д1а-юха а эцаш дийцар Есаулова оттадаь дош. Цхьабараш духхьал бар. Маца хиннад из цхьан бригадо шин сменаг1а болх беш? Цох х1ама хургдац, йоахар цар. Бакъда, дукхаг1чар хьалхаьадар Есаулова аьнар. Юхера а Вербицке аьлар, Есаулова яхачох воашта фу пайда боал хьожаргда вай. Нагахьа санна из метод пайдана еше ютаргъа-кх. Вайна саго низ бергбец цу методаг1а болх бе.

Малаг1а ц1и тулларгъй вай цу форма т1а яьннача воай бригадах х1анэ, аьнна дагаваьлар Вербицкий бригадерча нахаца. Ше наха везавлийташ йолча цун оамала цхьа белгало я харцахьа дале а, бакъахьа дале а ший дар оттаде г1ерташ ца хилар. Моллаг1а а кердадар нахаца дага а ваьле мара д1адоладац цо.

Дийца а дийца, юххера а сквозной бригада аьнна ц1и тиллар шоай бригадах цар. Эксперименто хьахьекхар ше геттара дика йолга. Сквозной бригада хьахилара дош д1акхаьчар завода кулгалхошка а.

Предприяте къахьегам 1илма наькъаца в1ашт1ехьбаккхара отдела заведующе Цуров Султана йоах, тха завода меттел, машинаш еча тха Министерстве а эгтара кердаг1а йола къахьегама форма я цу бригадера яр. Тхо цунга хьожаш а на д1айоармае лерх1аш а да.

Бригадира Вербицкий Виктор Андреевича цхьа моллаг1ча тайпара бац ший болх, из творчески къахьегаш саг ва. Цо иштта творчески къахьега 1омабу ший бригадапара нах а. Парте XXVI съезда КПСС ЦК оттаьча проекта т1а ма аллара, адамий рузкъа наха къахьегаш хьахулаш да. Цудухьа вай мехка доккха сий ду дог ц1ена, хььинала обществана болча пайдана къахьегача сага. Иштта ва Вербицкий. Коммунистически хьесапе. ленински хьесапе къахьегара т1аберзабу нах.

Вербицкий воккха говзанча хилярал совг1а, хьехамча а агитатор а ва. Цо 1омабеш бригаде хьахиннаб лакха говзал йола болхлой Карпцев Александр, Шахтарин Алексей, Есаулов Николай, кхыбараш.

Х1анэ бригаде ч1оагг1а ювца а юац, 1ома а ю КПСС ЦК парте XXVI съездага оттаь проект. Делкъйита сало1ача хана Вербицке проекта разделех лаьца беседаш ю.

Геттара раьза ба бригадера нах проектана, парте оттаеча планашта. Бригадирага тайп-тайпара хаттараш ду цар проектах лаьца.

Вербицке доккха дакъа лоац цеха меттел, ерригача завода а партийни общественни вахара юкъе. Из цеха партбюро а вавнова а член ва.

Завода партийни отчетно-хоржамий собране коммунисташа Ленински районни партийни конференце делегаталла хержар Вербицкий Виктор Андреевич. х1аьта районни конференце — областной партийни конференце делегатала.

Вербицке деррига вахар къахьегата коллективаца дувзаденна, советски общества болча пайдана хетадаь да. Из ший бригадаца парте XXVI съезда толамца накъаьвода.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Къулбехьен Якутера к1ора гигант

Байкало-Амурски магистрала 1алаьмате йоккха йоаа кареерзайра бахьан д1адоладеннад хьалье езаш хилар «1976—1980 шерашка СССР халкъе боахам дег1аахаре керттерча лостамаш т1а» белгалдаьнкха йола низ бола Къулба-Якутски территориальни производственни комплексана формировани йича г1оне.

Становой дукъа укзара чхараша, в1алла ца яшача г1оро, бирсача шелало, т1аьаха наькъаш ца хиларо саг т1а ца кхоачийташ ухкдаьд Къулбехьен Якуте 1алаьмате дукха рузкъаш. Байкало-Амурски машинаькъа магистралаьи 220 километр долча цун къулбаседехьарча даькъах — Тында — Беркакит линехи хилар регионе таежни ганзаш хьайийлла д1оег1аш. Плана т1а лаьрх1ача ханал дукха х1ама ца эшшаш цу хьалхаг1а дилла эксплуатаци ара д1а а елар из лини, х1аьта цул хьалхаг1а болх бе доладеннача Тында — БАМ яхача даькъахи цунахи ниъ билларга д1аяха средствах юхаметтаяуттае массанел хьалха болабенна з1амаг1а бола БАМ оалаш бар а хилар.

— Къулбаседехьарча новкъа мовхьаш кхахьара темпаш х1ара денна алсамъювлаш латт, — дувц З1амигача БАМ-е эгтара йоккхаг1а йолча Беркакит яхача станце начальника Белоусов Виктора. — Нагахьа санна укх шера январь бетта, ерригача линена дилла ергйола эксплуатаци е йолаьча хана, оаха юкъера лаьрх1ача х1ара дийнахьа 2700 тонн къулба — якутски к1ор т1абола цхьа состав д1айохийташ хиннаяле. аьхий оаха 4200 тонн дозал дола шишша-кхоккха состав йохийтар. Сахьата 30 километр мара ца хиниа поездаш лелара сухал 60 километрга кхаьчар, цхьайолча перегонашка 80 километр а хулаш.

Х1анэ х1ара денна бийсаннен г1ишлон материалаши оборудованни т1а я йолаш йола 130—140 вагон йоаг1а Беркаките. Цул т1ехьаг1а уж ерригга х1амаш тайп-тайпарча линеех д1а-кхоачаю к1ора комплекса, Нерюнгрински ГРЭС объекташ хьалъеш латтачен монтаж ечен моттигашка. Автомобильничун жетта машинаькъа транспортах йиллача ханал хьалха пайда ийбе болабар бахьан долаш дикка сихаг1а кхача лелачи д1а а кхоачаду мовхьаш, х1аьта цу г1улакхага д1адолар 10—11-эза к1езиг а даьд. Сентябрь бетта дена д1адоладеннад самолето юца ховш Беркакитера пассажираш Москве кхувлилга (7,6 эзар километр).

Специалисташа лерх1ача тайпара, 1,6 миллион гаргга квадратни километр чулоацача БАМа зоне д1анийсье йиш я 11 территориально-производствени комплекс.

Бамовски серех эгтара хьалдарьяр а царна юкъе эгтара йоккхаг1а яр а я Якутбасс яха к1ора комплекс кхаярца формировани е йолаенна Къулба-Якутски ТПК. Цунна чуйоаг1а шера 13 миллион тонн к1ор бала низ кхоача Нерюнгрински разрез. 9 миллион тонн к1ор чакхбоаккхаргбола обогатительни фабрика, 100 эзар саг вахаргвола город Нерюнгри, хьалхарча арг1ано 640 эзар киловатт электроэнерги лургйола Нерюнгрински ГРЭС. Комплекса керттера продукт йола коксови концентрат лургьа 1983 шера, х1анз даха а д1аккхахьийта а доладьяд энергетически к1ораш.

1980 шера духхьал январи августи бетташка баьккхаб Нерюнгрински разрезе 1288 эзар тонн к1ор, из планаг1а баккха лаьрх1а хиначул 120 эзар тонн совг1а ба. Графикал иштта хьалха доаларо хьаэ шера план кхоачашъяра к1ийле — 2 миллион тонн к1ор баккхара к1ийле. Цун дакъа — 828 эзар тонн — З1амигча БАМ-т1а а Транссибаг1а а Гаьнарча Малхбоале д1адахьийтад.

1980 шера 8 бетта отвале д1айихьай 13,3 миллион кубометр веса порода. К1ор гучабаккхара ду балхаш сихдара балха овсарле дикка йола техника яхьийтай СССР к1ора Министерства Къулбехьен Якуте. Х1анз разрезе пайда ийбеш я 8 а 12,5 а кубометр чуйодаш ковшаш йола экскаватораш, монтаж яь йоалаш латт ц1и хезача еза-йоккхий машинаш еча Уральски завода 20 куб чуйодаш ковш йолча экскаватора, тохкамаш деш я 120 тонн кхухьа углевоз.

Якутбасса ерригача объекташка чакхьаьннай хьалхара, г1ишлош хьалъяра эгтара халаг1а йола юкъ. Х1анз дикка лакхбеннаб монтажни балхий боарам, къаьстта обогатительни фабрике. Болх беш йола Чульмански ГРЭС шеръяр а Зейски ГЭС энерги Къулбехьен Якуте кхачар а бахьан долаш тешамег1а да х1анз электричестваца объекташ 1алашъяра г1улакх. Моттигерча к1орапеш обогатительни фабрика отходашкех болх беш хургйола низ бола Нерюнгрински ГРЭС хьалъечара станцена шийна монтаж яра дола кийчон балхаш чакхдовлаш латт. Йотташ латт клотина, тоаеш латт Серебряный Бор яха энергостроителий поселок, Нерюнгри оалача городе ураг1ухаш латт дукххаза в1ашт1арадаь ц1енош.

Чубахача моттигашца нах 1алашбара проблема Къулбехьен Якуте хьалха а сацна ира латте а. Из къоастаяра дукха х1амаш ду. 1980 шера июль бетта Нерюнгре монтировани хьй йоккха панелаш йола ц1енош хьалдара эша х1амаш еча моттигера заводе арахийцача хьалхарча панелашта. Цунца цхьана хьалъяь йоалаш латт завода шоллаг1а арг1а. Х1аьта из 1981 шера ший проектни низаг1а а кхоачаръя — шера 100 эзар квадратни метр панелаш ара а хецаш. Уж кхоачам болаш я лаьрх1а тоаьча бамовски серех йола 2 эзар квартирана монтаж яра.

Тахан Къулбехьен Якуте хьесиннай Якутбасса хьалхара продукци — энергетически к1ор. цунна т1ехьа боаг1аргба коксуюши бар а. 30 шера чакхъяьнка лаьрх1а йола ТПК д1ахоръа формировани юкъаенна я аьшка рудашта разработки яраца, металлургически завод хьалъяраца, регионa апатиташ кхыйола пайдане оахкалаши йоакка моттигаш карасоазарца.

Виктор ЖУРАВЛЕВ,
АПН корреспондент.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совето Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совето Президиума Указаца хьехна дукхачу шерашка цӀена къахьегарехн къахьегаме карагӀдаьлнарий хам беши СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цӀергӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль йойла:

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНЕ В. И. Ленина цӀергӀча Грозненски мехкдаьтта чекхдоккхучу заводе гӀолла:

Буткова Алефтина Андреевнана — товарни оператора.
Васильев Петр Александровича — грузчика.
Довольнова Лидия Ивановнана — пенсионеркана.
Дворецкий Юрий Александровича — оператора.
Дудаев Каминь Хасановича — коксоразгрузчика.
Жукаев Дяина — коксоразгрузчика.
Исаев Абу Абумуслимовича — пенсионера.
Игошин Николай Никандровича — слесара.
Кандауров Иван Яковлевича — электромонтера.
Кумах Анна Георгиевнана — пенсионеркана.
Мухина Раиса Григорьевнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.
Неумоин Григорий Константиновича — слесара.
Сергеев Владимир Дмитриевича — пенсионера.
Шпак Раиса Вавиловнана — раздатчицана.
Четвертова Раиса Михайловнана — лаборантkана.
Чулаева Любовь Ивановнана — пенсионеркана.

СССР 50 шу дизара цӀергӀча Грозненски химически заводе гӀолла:

Абонимов Степан Нефедовича — слесара.
Буховцев Павел Емельяновича — цистернаш цӀенъечов.
Буранова Лидия Сергеевнана — аппаратчика.
Волынский Иван Евстафьевича — слесара.
Гайнутдинов Харис Тагировича — аппаратчика.
Гаранжанин Серафим Федоровича — слесара.
Газиханова Нуришата — грузчика.
Григорьева Валентина Харитоновнана — упаковщицана.
Григорьева Зинаида Ивановнана — аппаратчика.
Григорян Иван Рубеновича — слесара.
Губанова Лидия Григорьевнана — аппаратчика.
Дудаева Мана Усмановнана — уборщицана.
Еремина Вера Яковлевнана — фасовщицана.
Живайкин Федор Михайловича — слесара.
Жукова Екатерина Ефремовнана — смена начальника.
Жукова Любовь Александровнана — аппаратчика.
Захаров Владимир Вячеславовича — цеха начальника.
Захарова Валентина Александровнана — аппаратчика.
Зинарева Лидия Михайловнана — аппаратчика.
Златоустова Анна Васильевнана — обходчика.
Зубайраев Махмут Эльмурзаевича — слесара.
Иванова Галина Николаевнана — аппаратчика.
Ивченко Вера Семеновнана — фасовщицана.
Идрисова Раисана — упаковщицана.
Кердашевская Валентина Петровнана — электромонтера.
Коробченко Таисия Ивановнана — ОТК контролера.
Кузнецов Анатолий Григорьевича — смена начальника.
Макарчук Надежда Матвеевнана — аппаратчика.
Манакин Семен Серафимовича — слесара.
Мерщиков Василий Давыдовича — медника.
Мирзоли Римма Рубеновнана — аппаратчика.
Мосейко Валентина Викторовнана — машиниста.
Мосевкин Владимир Афанасьевича — слесара.
Минушина Нина Ивановнана — аппаратчика.
Намаев Датуна — грузчика.
Немцев Борис Михайловича — слесара.
Парфенова Галина Сергеевнана — штукатура-маляра.
Певчева Тамара Павловнана — аппаратчика.
Перепелицина Алла Семеновнана — упаковщицана.
Почтовалова Антонина Александровнана — упаковщицана.
Родин Николай Ивановича — слесара.
Русанова Анна Дмитриевнана — аппаратчика.
Северинова Тамара Васильевнана — аппаратчика.
Слиньков Василий Дмитриевича — слесара.
Семитова Валентина Филипповнана — шеф-повара.
Смирнов Тихон Григорьевича — столяра.
Сиплевцов Евгений Михайловича — газоэлектросварщика.
Сонникова Нина Федоровнана — аппаратчика.
Суматохина Екатерина Гавриловнана — электромонтера.
Сухов Андрей Семеновича — столяра.
Тимофеева Валентина Ивановнана — сектора начальника.
Федюшкина Татьяна Никитичнана — загрузчик-выгрузчика.
Фурсенко Иван Павловича — аппаратчика.
Чемоданов Владимир Федоровича — йоккхагӀйолча мастера.
Шатурина Любовь Николаевнана — загрузчик-разгрузчика.
Ярунычева Нина Павловнана — аппаратчика.

«Чеченоингушстройматериалы» яхача объединение № 1 йолча Грозненски гӀишлон материалий комбинате гӀолла:

Кучелисова Надежда Григорьевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене Грозненски аьшкабетонни конструкций заводе гӀолла:

Бобырева Раиса Ивановнана — пенсионеркана.
Драников Иван Ефимовича — пенсионера.
Зубкова Антонина Александровнана — формовщицана.
Нуленбаев Болатбека — инженера.
Лынов Михаил Константиновича — электросварщика.

«Чечингражданпроект» институте гӀолла:

Еременко Мария Ивановнана — болхлочоа.
Сонникова Лидия Ивановнана — йоккхагӀйолча техника.
Фулиди Елена Ивановнана — йоккхагӀйолча техника.

«Пластполимер» яхача Охтински Ӏилма-производственни объединене Грозненски филиале гӀолла:

Лукашенко Лидия Павловнана — сменин мастера.
Смирнова Клавдия Тихоновнана — аппаратчика.
Солопова Евдокия Ивановнана — лаборантkана.
Федоськин Виктор Федоровича — мастера.

«Грознефтехимремстрой» тресте гӀолла:

Гехаев Лечина — бетонщика.
Дьяков Михаил Федоровича — газосварщика.
Долгатов Зайдата — болхлочов.
Еланский Александр Андреевича — газосварщика.
Лаптев Владимир Алексеевича — слесара-монтажника.
Макшанова Надежда Максимовнана — штукатура-маляра.
Нагматулин Леонид Алиевича — электросварщика.
Потапов Валентин Михайловича — газосварщика.
Сакаева Ракат Идрисовнана — бетонщицана.
Сайдулаева Тамара Дадаевнана — каменщика.
Терлецкий Петр Климентьевича — штукатура-маляра.
Тарантьева Мария Николаевнана — штукатура-маляра.
Хаджимурадов Дакуна — бетонщика.

№ 7 йолча треста Грозненски МУС гӀолла:

Буц Зинаида Петровнана — электросварщика.
Кузьмина Клавдия Игнатьевнана — электросварщика.

«Грозжилрайводоканал» гӀолла:

Буц Екатерина Васильевнана — электросварщика.
Бойко Василий Емельяновича — слесара.
Бояринова Валентина Васильевнана — контролера.
Галанова Тамара Ильиничнана — оператора.
Егоркина Клавдия Никифоровнана — машиниста.
Ивикова Вера Петровнана — склада заведующена.
Костина Вера Сергеевнана — контролера.
Кулиджанова Рахиль Иосифовнана — йоккхагӀйолча инженера.
Кваша Надежда Александровнана — повара.
Кантемиров Василий Ивановича — ВОХР отряда команда начальника.
Матюсова Мария Тимуровнана — пенсионеркана.
Постоянкин Николай Дмитриевича — слесара.
Радван Петр Арсентьевича — слесара.
Самойлова Пелагея Ивановнана — машиниста.
Слюсова Надежда Ивановнана — машиниста.
Царевская Ольга Григорьевнана — оператора.
Шакирова Мария Кузьминичнана — машиниста.
Ширяева Анастасия Игнатьевнана — оператора.
Щербакова Людмила Ильиничнана — оператора.
Янина Нина Фадеевнана — оператора.

«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене жилищно-коммунальни управлене гӀолла:

Ананасин Анатолий Сергеевича — пенсионера.
Беллинович Полина Михайловнана — паспортисткана.
Губенко Анастасия Васильевнана — уборщицана.
Житникова Екатерина Ильиничнана — уборщицана.
Иванова Валентина Ивановнана — уборщицана.
Исаева Асма Хасановнана — уборщицана.
Исаева Тура Докаевнана — пенсионеркана.
Карпов Григорий Лазаревича — плотника.
Картавенко Евдокия Савельевнана — уборщицана.
Кристенко Мария Александровнана — электромонтера.
Кудряшова Мария Владимировнана — уборщицана.
Матюшкина Елена Ивановнана — уборщицана.
Медведева Мария Ивановнана — уборщицана.
Михеева Ольга Прокофьевнана — пенсионеркана.
Орлова Анастасия Николаевнана — пенсионеркана.
Пастушенко Зинаида Ивановнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.
Рыбкин Николай Ивановича — пенсионера.
Сабаев Алексей Емельяновича — пенсионера.
Строкова Анна Георгиевнана — хьахочоа.
Филиппова Зоя Илларионовнана — уборщицана.
Шаулова Малко Рахимовнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене жилищно-коммунальни конторе гӀолла:

Адеаланова Лида Титаевнана — пенсионеркана.
Вельдяева Анастасия Ивановнана — уборщицана.
Варшавский Василий Ивановича — плотника.
Висаева Сепиита — уборщицана.
Жидкоплинова Екатерина Сергеевнана — уборщицана.
Кисса Мария Антоновнана — дворника.
Кужаева Месаша — хьахочоа.
Лунина Наталья Ивановнана — тайп-тайпара балхаш дечоа.
Новикова Наталья Ивановнана — уборщицана.
Полякова Екатерина Ефимовнана — уборщицана.
Самойленко Ирина Куриляновнана — дворника.
Слепенко Анастасия Алексеевнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.
Тарасова Татьяна Матвеевнана — уборщицана.
Шевченко Дарья Митрофановнана — уборщицана.

«Промтовары» яхача Грозненски розничи торговы объединене гӀолла:

Данелянц Варвара Левоновнана — кассира.
Долаев Мухадин Долаевича — экспедитора.
Мелик-Мартиросян Элеонора Рафаиловнана — экспедитора.
Попова Любовь Кузьминичнана — закройщицана.
Солодовникова Мария Петровнана — комплектовщицана.

РСФСР хьун бахама Министерства ГлавУРСа Нохч-ГӀалгӀай ОРСе гӀолла:

Сидорова Дарья Сергеевнана — повара.
Заветалина Мария Петровнана — пенсионеркана.
Емельянова Ольга Захаровнана — хьахочоа.

Столовай Грозненски тресте гӀолла:

Шагрова Антонина Николаевнана — пенсионеркана.
Аксаментова Екатерина Харламовнана — повара.
Бобрышёва Нина Константиновнана — посудницана.
Данкевич Любовь Васильевнана — хьахочоа.
Кашкарева Анна Михайловнана — лоточницана.
Косых Вера Наумовнана — официанткана.
Мирско Василий Васильевича — экспедитора.
Матвеев Павел Васильевича — кладовщика.
Пекощкина Зинаида Никоноровнана — повара.
Колыбелинкова Любовь Ивановнана — буфетчицана.

НГӀАССР Министрий Советерча общественни хьачан управлене фабрика-кухне гӀолла:

Напкова Мария Харитоновнана — уборщицана.
Насуханова Тамара Истамуловнана — кондитера.
Чумачкова Надежда Алексеевнана — повара.
Шепелева Мария Алексеевнана — повара.
Юнашева Ханифа Шайхатдиновнана — болхлочоа.

Колхозан рынкай республикански управлене гӀолла:

Батапов Солтахана — Ачхой-Мартановски рынка заведующена.
Зубайраева Язанта — болхлочоа.
Миндра Анастасия Фроловнана — Шелковской рынка заведующена.
Халмурзаев Керамий Бисолтана — склада заведующена.
Храпова Степанида Ивановнана — болхлочоа.

«Чечениигушвино» яхача объединене гӀолла:

Усачева Ирина Ивановнана — уборщицана.

№ 9 йолча городской юкъерчи профтехучилище гӀолла:

Олимпиева Раиса Васильевнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.
Енина Надежда Александровнана — мастера.
Петрова Екатерина Андреевнана — мастера.
Ситникова Александра Григорьевнана — дворника.

Грозненски мехкдаьтта техникуме гӀолла:

Антоньев Иван Александровича — преподавателя.
Воот Георгий Васильевича — преподавателя.
Калаева Ольга Леонидовнана — библиотека заведующена.

№ 2 йолча гӀоьна йолча школа-интернате гӀолла:

Веляева Вера Пирмиловнана — воспитатела.
Гасанова Нина Николаевнана — лора.
Кантаманли Надежда Федоровнана — хьехархочоа.
Краснощекова Валентина Александровнана — воспитатела.
Приходько Вера Михайловнана — воспитатела.
Сарматин Сергей Степановича — воспитатела.

Городской противотуберкулезни диспансере гӀолла:

Аникеева Лидия Карповнана — медсестрана.
Бережанская Мария Павловнана — медсестрана.
Битюцкая Евдокия Емельяновнана — санитаркана.
Богданов Виктор Александровича — лора-рентгенолога.
Брагина Анастасия Ивановнана — лора.
Волоцкая Ксения Алексеевнана — санитаркана.
Дадашева Зулайна — прачкана.
Жданова Клавдия Федоровнана — лора.
Лебедева Ольга Яковлевнана — диетсестрана.
Лыхина Тамара Сидоровнана — медсестрана.
Мартиросов Николай Рафаиловича — лора-рентгенолога.
Михайлюк Вера Кузьминичнана — лора.
Михеева Екатерина Тимофеевнана — медсестрана.
Оболенская Лариса Васильевнана — лора.
Пархоменко Татьяна Федоровнана — хьахочоа.
Петрова Анна Федоровнана — санитаркана.
Сотникова Тамара Тимофеевнана — медсестрана.
Сташевич Нинель Владиславнана — лора.
Чепелова Зинаида Григорьевнана — болхлочоа.

№ 21 йолча берий яслe гӀолла:

Андрианова Просковья Федоровнана — йоккхагӀйолча медсестрана.

НГӀАССР Лаккхехьарча Совета Президиуме гӀолла:

Тасуева Зоя Федоровнана — пенсионеркана.

НГӀАССР Министрий Совета гӀуллакхий управлене гӀолла:

Багрянцева Ольга Павловнана — уборщицана.
Шершунова Лидия Кирилловнана — пенсионеркана.

НГӀАССР финансий министерстве гӀолла:

Толочков Алексей Прокофьевича — бухгалтера.

НГӀАССР чурча гӀуллакхий министерстве гӀолла:

Коцоева Евгения Ивановнана — кадрий отдела инспектора.

Кхачан промышленности болхлой профсоюза Нохч-ГӀалгӀай обкоме гӀолла:

Пучкова Елена Николаевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЯ.

г. Грозный,
1980 ш. 8 декабрь.

Доазол дехьара

Дойккхий толамаш доах хургйолча СЕПГ X съезда сийна къахьегама вахтё эттача Германски Демократически Республика халкъа боахама къахьегамхоша.

Планал совгӀа шин дийнахьа беча балха боараме арадуцц арахец Флеарча «Текстурзайденверке» яхача предприяте (Карл-Маркс-Штадт округ) — мехка текстильни промышленностана бийдал лоттаерех лоархӀамегӀа йолча цхьанне. Уж толамаш дахара кӀеанта лоархӀам болаш хьийнадац лакха овсарле йолча техникаха ма мотта дукхагӀа пайда эцар.

СУРТА ТӀА: Эдит Шмидт болх беш йолча цехе оттаьй чехословацки оборудовани.

АДН-ТАСС сурт.

Калейдоскоп

РЕКОРД ЯЛА ЙИШ ЙИЙ?

«Я», — дийцира цхьана датски студента Ен Хеста, тӀаккха из гӀулакх де а волавелар. Фарререкски гӀайренаш тӀа ваьча цу саго декхар оттадаьл шийна хьалхашка негаль фуа шод чу а йоаллаш йола ткъаь итт шоколадни пирожни йиса минута Ӏочуна аьттув баьнача шин мехкахочун толам тоабе.

Наьк дика деш хиларгӀа мехка воаваш волча Хестойя итт минута шовзткъе итт пирожни баьй. Кхо судахой Орхус яхача города хин стадионе гӀулбенна хиила дукха зрителеш бар къовсавеннача шин сагага хьожаш.

Датски студента цӀи Гиннесса рекордий книжка тӀа яьлар. «Са ВӀаштӀехьдаьннадац наьк деш рекордаш яхи, — аьннад Хестоя журналисташка. — Цудухьа хӀанзарчоа кхоачамбеш ва со «спорта «кулинарни» тайпашка баьккхача толамах».

Копенгаген.

А. ПОЛЮХОВ, АПН соб. корр.

●

ТӀАЙОАГӀАЧА ПЯТИЛЕТКА ДЕКХАРАШ

Шоллагӏча пятилетке (1981—1986 шш.) боккха теркам тӀабохийтаргба Кубе шекара промышленность дегӀайоалаяра. ЛерхӀаш да, 1985 шера республике 10,5 миллион тонн шекар арахеца — карарча пятилетке юкъера лаьрхӀача хӀара шера дечул 30 процент дукхагӀа. Цу боарамга кхачара, лаьрхӀа да керда пхийтта завод хьалъе, нийс шеръе, йиъ шекара леча завода модернизаци е. Из программа кхоачашъяро йиш хулийтаргья дийнахьеи буси 700 эзар тонн гаргга шекара эрз чакхбаха.

●

ДӀАКХАЙСА МИЛЛИОНАШ

Кхо шу даьннад Карачи яхача Пакистана эггара йоккхагӀа йолча городерча налогаш тедарий 6,5 миллион доллар дӀадахача яьсса латтача казине здане чутӀолла Аравийски форда тӀара хьахьекка дира мух хьувзаш латта. Духхьал цинхолгаш мара хӀама дац цу цӀеча мраморах яьча хозача дворецa чу. Цун музыкально-акустически системахи тайп-тайпарча электронни оборудованехи, кӀувсех, драпировких, сербал тергех, кхыча хознех цхьан хана пхи миллион дӀаяха яле а.

1977 шера август бетта торжественно хьаелла лерхӀаш хиина казино хьа ца еллаш йисар. Ӏаьдал бе деллача инарала. Зия-уль-Хака дийцлени Зир цу хана, саьъердам луш йола заведенеш бусалба дини нравственностон могаш яц, хӀьта здана общества гӀуллакхашта пайда а эдаргба аьлна. Цхьабакъда, хьийрчача декхарашеи экономически хьалон тувлаваьча инарала дицденнад ше дезна из доп а. ГӀулакх иштта эттача хана яьсса латтача казино здане гонахьа хьалъэттар къечча наьха чаьтараш, тӀоллаш тӀа а юккаш болча нинадаш лехнараша хетт инкал а говр а йохкаргӀйий Ӏа яхаш, арара тӀабаьхкача туристашкара сагӀа дехаш лела чудаха цӀа доацача берий тоабаш...

(АПН).

Зимбабве: тӀехьадаха йиш йоаца дешаш

«Африканцаша эзар шу даьлча а Ӏаьдал бе долларгдац,» — куралаш еш вар Ян Смит 1976 шера. Солсберерча кӀезигагӀа болча кӀайчар законни боацача правительствана керте лаьттар. Цо дув а буаш къамаьл даьчул тӀехьагӀа эзар ди совгӀа ха яьлча, Ӏаьдал мехка бокъонца дай болча африканий карадахар.

«Геральд» яхача зимбабвийски газета обозревателa Тоник Сахкайнена хетачох, политически кортамукъале йоаккхилга — къаман а социальни а бизза мукъабовларга бодача наькъа тӀа хьалхара отап мара яц, бакъда, из этап хиланза ярйоацаши чӀоагӀа лоархӀамен я. Цо дӀадоладу Африкерча мехкий опыто хьахьокхача бесса тайп-тайпарчи накъагӀа йолхача пачхьалкхенаш шоай лоӀаме дегӀаухилга. Зимбабве тӀех хилар да халкъ тешаш дола патриотически низаьцш мехка керте лаьттилга. Премьер-министр Роберт Мугабе керте лаьттача республика къонача правительства халкъа хьалхашка хоадамбола дош оттадаьд — моттигера башхалонаш а хьалаш а лоархӀаш, социалистически ларда тӀа мехка керда вахар хьакхоллилга.

Цу наькъагӀа болхаш кӀезига халонаш яц эшае езараш, колониализмах юкейиса а ворхӀ шера хиннача граждански тӀемо хьаххелла а дукха ира проблемаш я къоастае езаш.

Къоастаяла ярйоацаш я расови проблема. Колониальни доал даьча шерашка, Зимбабве массаза баьхача нахан кӀайча общинанен юкъе шоайла цатешам, дегабуам, кхыметтел гоама хилар в геттара дукха Ӏайнад. Мехка машар беза яхаш белгалдоахар соца къамаьл даьча дукхача нахах — дукха ха йоаццаш со Солсбере волча хана сох беттабеннача зимбабвийски общественни а политически а деятелаша, журналисташа, мутӀарерча болхлоша. «Вос миччa бесса бале а тхона бакъахьа хет Зимбабве массанена а моттиг хилча, — йоахар сога. Бакъда, кӀайчарен африканцаштен, юкъера гӀулакх тоадалара за эш.

КӀайбараша хӀанз а тӀахьожам лоаттабу пачхьалкхен аппарата, герзашца Ӏалашдаьча низашта, цар бе йоахк экономика керттера позицеш, цар доалахьа я геттара йоккхий угодеш — хьаьнача лаьттаех 50 процент.

Дукхача итташ шерашка английски колониальни Ӏаьдалашеи Смита расистски режимои озабезам а беш, га доахар уккхаза бахача кӀайча наьха. «Тайпан лаьтташ» оалача моттиге дӀачутоӀабаьча африканцашта эшачун цхьанна тайпара йоахо яцар. Цул совгӀа, граждански тӀом болча хана бӀаь эзараш бола африканцаш шоаш баьча моттигашкара арабаьхабар, лоалахарча мехкашка — Мозамбике, Замбе, Ботсване-байдда дӀабахабар. хӀанз мехка юха цӀабаьхкача, чубаха фусамаш а баха торонаш а йоацаш бус.

Юха цӀаухача наькъа проблема къоастаяр духьа эрий а доал ца деш а дадача лаьтташкара участкаш тел. Укхаза баха а хуьаш шоай лоӀаме йола кооперативаш вӀашагӀьехи, уж я лаьттана обработка яра йола шоай таӀара товариществаш. «Кооперацеш дегӀаккхувлаш, — дийцар сона юрта боахама департамента кулгалхоеx цхьанне, — оаха лерхӀ лаьтта леладара хӀанзара метод юкъейоалаяра хьалаш кийчде, юрта боахаме къахьегама овсарле лакхъе. Кхетадеш ма хиллара, кооперативни боахамаш вӀашагӀдохкача кӀезига халонаш духьала уттац тхона, цу даькъе Советски Союза опыт чӀоагӀа накъаргья тхона»..

Мехкарча промышленноста хӀанз а тӀехьа доал деш я доазол дехьара монополеш — эггара хьалха укхазара боккха пайда ихоачаш йола США, Англи, ЮАР.

Зимбабве кулгалхоша шоай эггара керттерча декхарех цаӀ лоархӀ къаман рузкъа халкъа гӀулакх де оттаделга. Цунца цхьана зимбабвийцана кхетаду, экономика бешхалонаша, цун дегӀаяра боарамо, негар ца беш, цу сахьате радикальни хувцамаш де торо лургӀоацилга. Дикка капиталовложенеш эш, гӀулакх довзаш бола специалисташ беза. Къахьегамхой хьалаш тоадара де дезаш дукха да.

Хьалхара гӀа боаккхаше а болхлошта 140 американски долларали юрта боахаме — 60 американски долларали кӀезигагӀа алапеш хургдоацаш закон тӀайийцад. Промышленни предприятешка вӀашагӀьехк болхлой комитеташ, уж хьожаргья администраце болхлой бокъонаш мишта лораю. ДӀахойодача хана цу комитеташа дакъа лоацаргда предприятешта кулгалдеча. Иштта толамаш даьхад образовани луча даькъе а. ХӀанз школе дешаш 1,3 миллион бер да — мехко кортамукъале яккхалехьа хинначул шозза дукхагӀа.

Керда вахар дуллача наькъагӀа Зимбабве халкъа толамца дӀахьалхашка йодилга, кхетадеш ма хиллара, эггара хьалха дувзаденна хургда патриотически низий бартцхьоагӀо хиларца, империалисташеи расисташеи лелабеча тийшача балха духьала латта магарга хьежжа.

Зимбабвена — Африке 50-гӀа шин лоӀаме йолча пачхьалкхенна хӀанз а дукха халонаш хьалхашка латт, бакъда, уж ерригаш а эшаюлургйолаш я. ХӀана аьлча, зимбабвийцаш чӀоагӀа лаьрхӀа ба шоай суверенни пачхьалкхе хьалъе, уж хьаллоацаш да социалистически мехкаш, Африка а дерригача дунея а прогрессивни низаш.

Солсбери — Дар-эс-Салам.

Анатолий ЖИГУНОВ, АПН соб. корр.

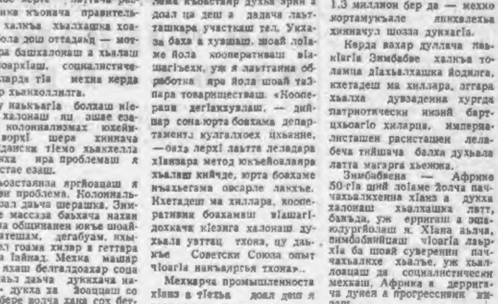

1980 шеро кхы дӀаьккхаза а хьахьекхар прогрессивни адамле лаьттан тӀара машар лорабара тӀехьа хилар. Империализмаи дунеи реакцеи тӀаоттабаьча тӀемa кхерама чӀоагӀа сагота дола США, Малхбузен Европа мехкий, Японе халкъаш тӀатӀелла гераш Ӏоаделга соцадайта, тӀеми гӀуллакхашта дӀаухийта ахча кӀезигдаьта гӀерташ да, кхераме милитаристски планаш йохаяра дерригa низаш оврцагӀдаьхад.

Кхоккха оттара керттера бахьан хьалха а саииа США-аси НАТО агрессивни блокага гӀолларча цун партнерашен леладу тӀулакхаш да. 225 миллиард доллар — иштта дукха ахча дӀадахийтад 1980 шера тӀема программага латовцаша.

Къаьстта чӀоагӀа сатем боабеш хӀама да США бехкагӀа тӀехьхьарча шера кхы а кхерамегӀа хиина дӀаэтта Гаргарчен Юкъерчен Малхбоалера, Индийски океанера хьал. ХӀанз Индийски океана тӀа гӀолла го боахаш лел Малхбузен тӀема-форда армада — 60 гаргга тӀема кема, царна юкъе американски авианосцаш а долаш. ХӀьта сигала гӀолла патрулировани еш я ядерни гера тӀадола «В-52» яха стратегически бомбардировщикаш. Вашингтоно тӀехь-тӀехьагӀа шеръю Египтера, Сомалера, Оманера, кхыча мехкашкара «сихха дӀайоаржаяра низаш» яхача шоай бӀехача планашта — шоай лоӀамерча пачхьалкхенкӀ чурча гӀуллакхашта юкъе гӀертара йолча цу инструмента лаьрхӀа йола тӀема базаш.

СУРТА ТӀА: дукха ха йоаццаш американо-египетски цхьана маневраш йолча хана египетски пирамидашта тӀагӀолла лийнца американски вертолеташ.

АП-ТАСС сурт.

МАЦА, ФУ ХУРГДА ХОВШ ДАЦ

«Дlадахача шера юкъе, — элду редакцега Сурхахински юрта Совета депутата ноь. Кодзоевас, — юрта йистте дьыхье йоллаьнр 90 моттиг йола детсад-ясли. Цу хана дена кхы меттахьа баьнабан болх. 6 эзар гаргга саг вах тха юрта, цудухьа деша даха ца йоьцача берий учреждеен сагтота эш укхаза. Ма, ца хьалтьяь яргья ма? Цхьабакъда, хlана мо мара и болх дlа ца боде, дукха хьежа везаргва цунга».

Из дош дага доал халчьа депутатаигта меттел, юрта бахача дукхачa нана а. Цхьан дешаца жоп доалургдац цу хаттара, хlана аьлча объект шийн динахьа хьалтьь ца лехчара бахьанаш дукха да. хlарадар лаьрхlа къоастаде дезаргдолаш.

Эттара хьалхарен, керттерен бахьан: гlишлон материалаш ца тоьар. Объект хьалтьер «Маяк» яха совхоз я. Хозспособагlа хьалтьу из. Юххьанце а дена вlаштlехьдоалаш дацар совхозиц гlишлонхой гlуланхаш. Совхоза массе оагlорахьара новкъостал де дезаш хиннa «Плодопром» яха трест юстара а йьнай, совхоз шийн мукъагlа а йита. Март бетта юххье совхоза 6 эзар кирпишк хьожальяр тресто, хlаьта из дlаяхьа вlаштlехьдаьннадац финансировани 1980 шера 25 мае мара хьа ца йийлландаь.

Цу тайппара, ах шу даьнал вlадла доацача гlулакха. Хlаьта план-м бlарччача шера на лой 1 январе дена лаьрхlе. Тlаккха мишта тlехьаккедергда юкъагlдиса балхаш?

Хlаьта а, цу гlулакха шек лlаьоалаш вац совхоза прораб Ахриев Къурейш.

— План кхоечаргье а объект шийн ханнахьа хьалтьь йиха а йиш йолаш яр, — йоах цо, — нагахьа санна эшачарех ахаш мукъагlа гlишлон материалаш хинналаре.

Бакьдар бакъ долчa хила деза: гlишлонхошта чlоагтlа эшаш хиннай аьшкабетон, кафель, кьу, цемент, доаццальлча, гlирс хьалбаь баккхара хилапза ярт мел йоаца хlама. Цу ерригача материалашта хlанз а разнарядка йитац тресто, вешта аьлча уж хlанз а хьальожаиза я. Цхьабакъда, треста директора ноь. Рубола ше чlоагlъяь календарни графикаш-м ханханаьхьа хьалтьух, балхаш дзь дала а детсад-ясли хьалтьь яхха а ешш йола ханаш белгал а яь.

Из детсад хьалтьеча миссел дукха балхара кадраш хувцалуш нагахьа моттиг хургьяц. Кхьметтел хlанз, кlеззиг дукха кирпишк, хьатlаззача хана а, объекте балха юхабахна кхер болхлой. Хlана аьлча материал йоаяаш йоаш хьалхагlа йоаль ха дагайоагlа царна. Цудухьа из кирпишк кхоачаелча юха а балха ха зехьа йоае езаргья дерттlа доал де нах ца хуле.

«Плодопром» яхача трестах даха бехкаш долаш ба гlишлонхой, хlаьта тресто шийн аргlайна совхоза прораб бехке ву, цо бола дерттlа вlаштlехьа в баккхац гlишлония эша керттера материалаш lалаш а яц, яхаш. Цхьабакъда, нагахьа санна прораб ноь. К. Ахриев оарцагlваьнна хиннавецаре уж 30 процент совгlа дзь балхаш а даьза хила мегар. Цул совгlа, хьалла стройучастканa тlачlоагlъяь техника яц, хlаьта из «Маяк» яхача совхозо шийн хьашт хилча лу, ца хилча — лац.

Кулгалхошеи гlишлонхошеи шоайла вlашц бехкаш дахарах бераьшта бали пайда бац, царна детсад эш ди хьалхагlа!

М. АЛБОГАЧИЕВ.

БОЛХ ЙИСТЕБАЬЛЧА...

Карабулака поселкерча цхьан улица тlа саррахьа малав ца ховча саго транспорт тlатеха лозавяр тракдаьнн Муталиев, из кхетам чу ца воагlаш велар. Цу сахьате эулам даьр лаха оарцагlбаьлар поселкови отделене начальник милице капитан В. А. Осадчий, уголовни розыска инспектор лейтенант Э. А. Алиев, участкови инспектор аlамагlаьла лейтенант Ю. С Пенкин. Дукха ха йлалехьа царна хайра Муталиева тlаккийттар В. Авдеев тlаьвьгlа «Явa» яха мотоцикл йолга.

Оперативни группо зуламхо лаьцар, кастта цо дьачох жоп а луш, суда хьалхашка оттаргва из.

Цхьа ха яр Карабулаке саррахьа а бийсанна а арабайнача нахагара низагlа хlамаш йоахаш. Масала, цхьа саррахьа поселко вралаьнача Галактионовгара мотоцикл низагlа дlальккхар. Гуш дар, вlашагlа а кхийтта лелаш тlаьрахой цхьа группа йолга, из хьагуча а яьнна дlаяккха езар.

Цу гlуланха массехк ди ийшар. Дукха къахьийгар оперативникаша зуламхой лохаш. Тlехьара а лийцар наьха сатем боабаьраш. Уж бар М. Х. Оадоев, О. У. Вараагиев, Бадиев, Аушев.

САГ ВИННАЧОА ЦХЬАЬ ДУХЬАЛА ВАЬЛАР

Ийлкача августовски бийсанна дар из. Милице сержант М. М. Исаеа райцентра улицашка гlолла араваьнна хьожаш вар. Машин лелайора шийн лоlамагlа йолча дружина члена шофера Е. Спсунова.

Цlаьхха автомобила фараш тlаьттар тlаювхаш ноч а йоацаш, шин бе ши урс а доаллаш цlеша ваьккхача сага. Сержант кибика чура lо а ийкха, малав ца ховча сага дlатlаволавелар. Милиционер бlаргавайча вож велар, цунна тlехьаьалар Исаев, «Саца!» аьнна цlоргlа техача ведда водар цlаьхха юха а вийрза, милиционера урс тоха дагаволаш тlаанйрзар.

Массехк метр мара йисаяцар из милиционера хьатlаkхача. Цу ханна Исаева саббаре аьлар: «Тlехьашкахьара хьалаца» Зуламхо цхьан секунда юхавийрзар. Из тоьам болаш хилар милице болхлочо самбо приемаца бера урсаш дlадахийтара. Цу ханна хьатlаkхаьчар Спсунов а. Шинне а тоllаваь милицейски машина чу веллар зуламхо.

Из вар Ачхой-Мартановски районе вахаш вола Атабаев, Дукха ха йлалехьа гучадаьлар цо цу бийсанна саг вийнилга. Зуламхо лаьца хиннача моттига гаьна доацаш уллаш даьа корадир.

ТРАКТОР ИИГАЙ

Нестеровски станице цхьан механизатора ковра лафет тlехьа йола «Беларусь» яха трактор йигай, аьнна хоам бир милице отделене. Зуламхо лаца оарцагlбьннача милице лейтенанта А.-М. Гишкеевна, халкъа дружинника И. Горбаковна дукха ха йлалехьа хайра трактор малагlча оагlорахьа дlайигай. Зуламхо лаца тlехьабаьлар уж. Из хиннавар дукхаза набахта вийкха М. Э. Боков. Милице болхлошта чlоагlа духьале йир цо. Бакъда, цох хlама хиланзар. зуламхо дукха ха йлалехьа милице районни отделене вар.

А. ЗИМАРИН.

БАРТТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

Дика къахьегама толамаш доалаш накъайода парте XXVI съезда горпищеторга торгови центра № 1 йолча тика коллектив. Тlехкхоачаш дар цхьайтта бетта мах бара йола йлан. Коллективе лыржача социалистически яхье. хьалхе лелаю Яхъяева Виланда Хасановна керте латтача бакалейни отдела коллективо.

Укхаза хьинаре къахьегаш ба кьоца продавецаш: Илихаева Хаава, Садулаева Малика, Шагидаева Малика, Тониева Мадина, Котиева Раи, Дадаева Аза.

Керттерча декхарех лерхl цо коллективе мах бара йола культура яйлга. Цу хьакхехьа дика новкъост а хиннa дlаяттай цунна йоккхагlа йола продавец Смирнова Лидия Мефодьевна. Чlоагlа йоакхо ю тика тlа хьава саг воадаш кlадбисача наьха — инвалидий. 28 саг ма тикана тlачlоагlвa. Цар шоай цlагlара телефон хьатехача, кхьча тайпара хоам бича тика тlа делаш дар дlахьу царна.

Коллектива сий лакха доаттадеш ййдархой дага фуд хьожаш, царна тоам беш дина болх бу тика продавецаша. Цу хьакъехьа хоза дешаш вадаьд ййдархоша тика предложеней книжка тlа.

М. АУШЕВ.

СУРТА ТlА: (аьрдехьарааьттехьа) З. Х. Яхъяевай Л., М. Смирновай.

Э. САРАКАЕВА сурт.

«Эрсий lа» яхача музыкальни фестивале дакъа лоацаш хургья Пачхьалкхен Омски эрсий халкъа хор а. Цо москвичаштей столица хьаьшаштеи гойтаргья керда программа.

Сибарегlев симфони ала мегаргдолаш я оамчайна кийчъяь представлени. Цунна юкъе да — халкъа иллеши мелодеши, хореографически картинкаш.

Сцена тlа 6.000 совгlа концерт — ишта я творчески коллективо 30 шера баьча балха итог. Из дика йоваш я вай мехка яйза ца lеш доазол арахьа а.

СУРТА ТlА: юкъе латтар — хора халхара коллектива солист А. Денисенков.

Ю. НАБАТОВЕИ А. ЧЕПУРНОЙ сурт. ТАСС фотохроника.

Ленинградцаша — Вьетнама

Городаш товара йола генеральни планаш проекташ кийчъяра дола Вьетнама заказ кховчашдаьд Ленинградски lилма-тохкамен проективни институте коллективо. Кийчъяьй Ханой дегlайоалляре генеральни план. Цу тlо лаьрхlа да города территори диаза гаргта шерьелга, баха нах чуlеча цlеноша lалашбара норма кхозза дукхагlа хулийтилга.

Ханой центр гаргтарча ханa хlара районе 250 эзар саг хьае лаьрхlача Хатай яхача вахаш хургйола ялх район lама йистошахьа дехьайоаkхаргья. Укхазара цlенон тайп-тайпара дуйла этажаш йолаш хургда. Хlара района чухь торгови культурах центраш, берийн школьни учреждеш хургья.

Пландагlа лаьрхlа да Блдинь яхача керттерча майдана гонахьа пачхьалкхени партийни учреждеией лоa а, хlаьта ишта Хо Ши Мина мавзолей а йолаш мемориальни зона я хьае. Дукха гаьна йоацаш хьергья города административно - деловой культурни центр, дlаийсъергья посольствашкхыйола доазол арахьара представительствашц.

Хургйолча Ханоя белгалонаш я город хьалтеча баьц пирча зонахи водоемехи чlоагтlа пайда эцаш хургхилар. Долхача хиний, канзлий, прудай, lамарчий города юкьара системеи баьшара массиваши городаш хьальяра къамап традицешца тарлъь хургья, естествении кондиционера лоархlам болаш хургья, цо торо хулийтаргья города чура lалама среда дикия тоае.

Тропически зонерча йоккхача городашта проектировани яра эггара хьалхара опыт я из советски lилманхоштa.

ВЕРЕСЛАВСКИЙ Вениамин, АПН корреспондент.

ДОТТАГlИЙН КНИЖКАШ— ВАЙ ДОТТАГlИЙН

Красноярска цхьан центральни улицагlа хьайийллай социалистически содружества мехкашка арахецача книжкай тика.

— Вай городаштеи вежарашха йолча пачхьалкхенаштеи юкъе lалаьмате йоккха юкъ я, — йоах Полосухина Людмилас, тика директора, — Бакъда, из духьале ац экономика, lилма, спорта, культура, туризма дуккхача тайп-тайпарча доакъошка гlолла цхьаца гlулакхаш леладара бувзамаш царна долаш я Красноярск. Арга вай, города промышлении предприятей продукци экспортагlа дlаухийт СЭВ дерригача мехкашка а, хlаьта ишта дунен 50 гаргта долча мехкашка а. Из тхона, литература дlадоаржадеш дирашта, кlезига лоархlам болаш хlама дац.

Тика йоккхача торгови зале дийнахьа моллагlча хана а эзархой хул. Малаш ба уж? Польсия литература ийду, масала, городерча лаккерча дешара итт заведенех цхьаннахьа болх беш волча Молчанов Вадима. Цунна дика хов польски мотт, массехказа вежарашха болча мехка ваха хиннав. Типографе заведующе Брюханова Галинаси актера Булгаков Юреи ийду ГДРа книжкаш. Шофера Захаров Александра ше lомабаьб румынски мотт, хlаьта наст-наста СРР-ера книжкаш ийдеш а ва. lилманхоча Алехин Анатоле lомадьад чешски словацки метташ.

Красноярске болх беш я интернациональни доттагlлен массехк клуб. Царех йоккхагlъяр хьийиллай педагогически института. Цуч дукхача членаша хьинаре новкъостал ду тика балха. Студенташа новкъостал а деш тика беррigаш а хlана бац аьнна болча продовецаша польски, словацки, немецки, болгарски метташ lомадьад. Клубашка вежарашха болча мехкашкарча фильмай сеансаш йолаялаелхьа зрителашта хьалхашка къамаьл ду из е вож мохк бовзаш волча сага. Тlаккха цу мехках дола фильм дlахьох. Сеанс чакхъьлча зрителаш книжкай базар тlа хьех, цига хул берий, художествении, страноведчески литература, словараш, справочникаш, фотоальбомаш, изобразительни искусства изданеш. Дуккхагlча хана книжка ийце мара саг дlаводац цигара.

Тикана тадланза новкъостал ду «Дружба» яхача москвоски тико.

ИВАНОВ Борис, АПН корреспондент.

Социалистически интеграци лелаш я

СЭВ ЧЛЕНАШ ДОЛЧА МЕХКИЙ ЧКЪАЬРИЙ БОАХАМАШ

Хlана укх сахьата планета тlа бахеча нахах 10,5 процент бола нах бахача СЭВ членаш долча мехкашка доаха чкъаьрий дунен тlа доахарех 15,3 процент да — дукха хlана из эшаш шера 11,5 миллион тонн.

1976—1978 шерашка СЭВ членаш долча мехкаша даьха дерригa чкъаьрий кхоза таргга тlадеттадолар. Керттера моттиг дlалоаш Болгаре, ГДР, Польшас, Румыне, СССР, белггаларча даькъе Кубас а доаха чкъаьрий чехка дика совдаха йиш хилийтача океански промысло. Из лостам хьакиннаб практически СЭВ болх беш йолча хана. цунна чудоагlача мехкаша цхьана гlулакхаш леладара процессе. Цу гlулакха юкъе донкха дакъа лаьцад океане чкъаьрий лувцилга карадераадеча, кадраш кийчъеча, флот чкъаьрий лувцачен транспортоно- рефрежираторски кемашца lаlалашъеча шийн партнерашта технически новкъостал даьча Советски Союзо.

СССР технически а фианансови а хьакъехьа дакъа лоацаш а, хlаьта ишта цуи донкхийча заказий кlийлен тlа а ГДР-еи Польшен хьаьй фордаш тlа лелача чкъаьрий лувцача кемайн чкъаьрий хьадоахачен чакхдоахачен оборудованеи производство. Вошал долча мехкаша гlо даьд Кубана форда чура чкъаьрий доаха кемаш хьаделга вlаштlехьдаkхa. СЭВ членаш долча мехкаша цхьана еlулакхаш леладар дегlаахаро торо хулийтаргья цар перспективе промысел Дунен океана хьайиллача районашка дlаяхьарча а традиционни йоаца объекташ (антарктически рачка — криль, моллюскаш, кхьяраш) лувцилга карадерзадарца а дувзаденна дола чоалхане декхараш къестаде. Из лостам перспективни ба. Масала, советски lилманхоша лерхlачох, духхьал цу лувцача крила лургья хlара шере 15 миллион тонн белок.

Социалистически доттагlлен мехкаша тlехьарча шерашка фордий йистошка лувцача чкъаьрий боарам дуккхача бахьанегlа, къоастадаь вьлча, традиционни промыслови чкъаьрий запасаш кlезигьялар, хий бlехдар бахьан долаш лохбеннаб. Амма фордий йистошкарча хин продуктавность совъяккха йиш я чкъаьрий лувцара рационализаци яра, мьхерча чкъаьрий тайпашта яскусствении воспроизводствои акклиматизаци яра. царна йола доакъара база тоаяра наькъаца. Советски специалисташа, масала, Азовски Каспийски фордашкарча осетрови запасаш юхаметтаоттаьй. Тайжача океана чухийцаб атлантически сельд, хlаьта Тайжача океана чура лососаш — Атлантически океана бассейна чухийцад. Нlанийн моллюскайн цхьадола тайпаш Каспийски форда чухецаро алсамьяьккхай осетрови чкъаьрашта йола доакъара база. Фордий йистошкарча районашкара чкъаьрий алсамдахара опыташ ю ишта Болгарен Польшен.

Вошал долча мехкий гlонца чкъаьрий боахама массехк объект (чкъаьрий портaш, чкъаьрий чакхдоахен судоремонтни предприятеш, кхыдола гlирсаш) хьалтьый Вьетнамен Кубен, цар хишкарча пайдали ресурсашта тохкамаш даьд. Цхьайолча аналитически данеех СРВ йистошкарча хиша торо хулийт промыслови запасаш телха а ца еш хlара шера 1.5 миллион тонн чкъаьрийн фордапродукташ яха.

Океанашкарен фордашкарен чкъаьрий дахара хьалаш талхарца дувзаденна совбалаш боагlа чурча хий латтача моттигий, теза хиш чудолча моттигашкен хи кlалхарча боахамашкен промышленни хьисапе чкъаьрий, моллюскаш хи чура баьцовгlаш леладара лоархlам. СЭВ членаш долча мехкаша хьалла толамаш даьхад марикультура дегlайоалаеча. СССР опыт lоаьй хин кlалхарча боахамашка камбала, лососаш, чкъаьрий кхыдола тайпаш кхеделга дегlадоаладеча, оттаьй устрицаш, мидеш, креветкаш, форда кабуп, моллюскаш, раший хьисапера хи чура баьцовгlаш кхеяра технологи. ПНР деш латт Балтийски форда чу разужни фоель промышленни лелабара балхаш. БНР (lаьржача форда чу) — мидий.

Кlезигагlа перспективна йолаш яц аквакультура а — тезача хишка промышленни чкъаьрий леладар. ГДР, СССР, ЧССР гаьнара хьайоагlа цу даькъера традици я, хlаьта баха нах чкъаьрашца lалашбара боккха лоархlам болаш а да. ГДР чкъаьрий кхедара а дахара а пайда эц чурча хий латтача моттигий майда 62 процентах. Чехословакерча lамаша хlара шера 15 эзар тонн чкъаьрийн лу, хlаьта 1990 шу тlаккхачаш 26 эзар тоннал тlехдаргда цига доаха чкъаьрий. 70-гlа шераш декъаденнача хана Вьетнаме лувцаш хиннача чкъаьрех 17 процент лора чурча хиша. Тlехьарча хана промышленни чкъаьрий дахара гlулакх сихха дегlадоагlа Болгаре, Венгре, Румыне.

Боккха лоархlам болаш да тезача хи чура чкъаьрий доахилга чкъаьрий боахама фонд 25 миллион гектар дола lамаш, 6 миллион гектарага кхоаччаш хий лоаттаду моттигаш, хlаьта ишта 500 эзар километр гаргга дlаьха долка хиш долча вай мехка а. Цу lалаьмате йоккхийча майдаех пайда эцара интенсификаци яра кlийлен тlа вайцига лаьрхlа да 1985 шу тlаккхоачаш тезача хишкара лувца деррига чкъаьрий 924 эзар тоннага кхоачаде, цу даькъе 504 эзар тонн боахамий lамашкарен озерашкарен доахараш а долаш.

СССР шийна а царна а пайдана долаш цхьана гlулакхаш леладу цу даькъе НРБ, ГДР, ПНР, СРВ кхыча вошал долча мехкашца бестер, буффало, кхыча лакха продуктиность йолча чкъаьрий lовнаши пхандаргаши лоаттаду, лаьрххlа оборудовани кхухьийт, чкъаьрий леладара даькъера опыт лу вlашц.

Толаме а дуккхача оагlорахьара а леладу СЭВ партнераша чкъаьрий кхедара даькъе цхьана гlулакхаш. Йоккха экономически эффект лу, масала карп а чкъаьрий кхы тайпаш а термальни хишка леладара цхьана деча балхаша. Йlаьхача ханна лаьрхlача продовольстве даькъе цхьана гlулакхаш леладара целевой программа тома чу лаьрхlа да СЭВ членаш долча мехкашна тезача хишка промышленни чкъаьрий кхедара дешай, биохимии технологии оттаяра, перспективни доакъар арахецилга совдаккхари чкъаьрий кхабара прогрессивни метод юкъейоаларн, йоагlаш йолча оборудованей приборийн йоккха серийни производство вlаштlехьаккхар а чулоацаш йолча ерригача комплекса даькъе цхьана балхаш делга.

СЭВ членаш долча мехкана бартагlа балхаш даро йиш хулийтаргья перспективе чкъаьрий лувцилга тешшаме шерделга lалашде а баха нах дикагlболча чкъаьрий продукцеца lалашбе а.

Борис ФРУМКИН, экономически lилмай кандидат, АПН.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — lуйранара гимнастика.
9.05 — Мультфильм.
9.25 — Фильм-берашта. «Зальхай парусаш».
10.35 — Берашкий школа «Пачхьалкхен заслуженни академически украински халкъа хора концерт.
11.00 — Кердадараш.
14.00 — Кердадараш.
14.30 — «Саг лаьтта». Кинопрограмма.
15.30 — «Эрсий советски музыка харча оагlонаш». Д. Шостакович. 7 симфони.
17.10 — «Ц дийнахьа дунена гонахьа» мультфильма программа. 9—10 сераш.
17.35 — Мадлановий ленински университет. «Кхетам балара бола — коммунизме дlабаьлар». Зеленограда партийни организацие балха опытах дуьна.
18.30 — «Кlаре сурта тlа — мела».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — «Таьпа а гарга а дола вилар».
19.50 — «Индена керда вlашагlкхетар». Телевизионни документальни фильма премьера. Мало ноь. Брежневе Индия визита хьокха.
21.00 — «Ха».
21.35 — Фигурни хьисапе когсоалозаш хахкарах йола СССР-а чемпионат. Ансамблеш. Спортивни передача.
22.05 — «Тахан дунен тlа».
22.30 — Фигурни хьисапе когсоалозаш хахкарах йола СССР-а чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — lилмани-популярни фильмай программа.
9.00 — Дlалоах РСФСР халкъа артиста Нечипоренкос.
9.35 — «Бокъонех йола беседа».
10.05 — «Йолзол тlа хиннa дидаьг». Телевизионни документальни фильм.
10.35 — Актера искусство.
11.35 — «Къонгама клуб».
12.30 — «Къонача мастера васкет». Телевизионни художественни фильма 4 серн.
13.35 — «Цхьаьгlо йола дезале». Совхоза республиканский художественни коллективни искусства мастерий концерт.
14.45 — Рубина. «Маца дехьаргда-теш ловна?» Къоначи зрителий московски театра спектакль.
17.00 — «Настольни теннисах бола къуайбалхьи Росcе хьалхе йикхара.
18.00 — «Парте экономически стратеги лелаш я».
18.10 — Киножурнал.
18.20 — Кинопередача.
18.50 — Документальни фильм.
19.05 — «Нохч-Гlалгlайчу гlоладе».
19.25 — Социалистически яхье котаде чакхдаргашта лаьрхlа концерт. (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъал хийла шун, бераш!».
20.15 — Гандболах йола дунен халхьашта юкъера турнир. «Балтика кубок». Майа мах. Данен ГДР-ен сборнеш.
20.45 — Дунецкалаьшта мальерча конкурса лауреата Пяткина концерт.
21.00 — «Тха городера вlашагта саго». Художественни фильм.

9 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — lуйранара гимнастика.
9.05 — «Орлёнок» яхача телестуде ийнораш вlашагlкхет Советски Союза Турпалца СССР заслуженни летчика-испытателица Аминева.
9.30 — Фильм - берашта. «Эккамнега кийчо яр». Телевизионни художественни фильм.
10.55 — Дlалоал Зименкова. Фильм-концерт.
11.15 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Хьа къахьегам — хьа сийле». Кинопрограмма.
15.35 — «Эрсий къамаьл».
15.55 — Короткометражни телевизионни художественни фильмай программа.
16.55 — «Подмосковни вlашагlкхетараш».
17.25 — «Ц дийнахьа дунена гонахьа». Мультфильма программа. 11 серн.
17.45 — «Хьалхадоала, вlаьнаш!».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — КПСС XXVI съездага. Сийдолча книжка оагlонаш. «Гошам» — 6-гlа фильм.
20.00 — «Композитор Гаврилин». Фильма-концерта премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эрмитаж».
22.05 — «Тахан дунен тlа».
22.20 — Фигурни хьисапе когсоалозаш хахкарах йола СССР чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмай программа.
9.00 — РСФСР халкъа артистай Мордасовай концерт.
9.45 — «Къонабарий адресаш».
10.45 — Фильм-концерт.
11.55 — Мультфильмай программа.
12.35 — «Седкьий дагардер». Телевизионни журнал.
15.20 — Фильм—берашта «Кална сыщика приключенеш». Телевизионни художественни фильма, 1—2 сераш.
18.30 — «Гlонний кхолламаш».
18.30 — Юнаш а парте XXVI-ча съездага йола КПСС ЦК-а проект. «Сельхозхими: кlано йолача ханара декхараш».
18.45 — «Къано йоагрьа фаскане». Киноочерк.
19.00 — «Къамал-студи».
19.35 — «Нохч-Гlалгlайчу гlоладе».
19.45 — Съезда делегат. Г. Г. Феньков.
20.10 — «Бийса даькъал хийла шун, бераш!».
20.30 — Съездагара съездага. Нажей-Юрта райни (нохчий меттала).
21.00 — Московски камерни хора концерт.
21.40 — «Свадебные колокола». Телевизионни художественни фильма. 1—2 сераш.

РАДИО

8 ЯНВАРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.35 — «Лирически доттуйла». Концерт (гlалгlай меттала).
11.15 — «Наьйна чlоагlа йолаш кхетам балар». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — С. Хана ийлей темаех йола фантази (эрсий меттала).
11.45 — «Яхьа инициаторш болча» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоаттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Тропюк. «Сатирически суртеш». Сюита.
16.35 — «Хьийбаш lаьнара волаш ва». Корреспондентни (гlалгlай меттала).
16.50 — Юнаш а парте XXVI съездага йола КПСС ЦК-а проект. (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).
18.40 — «Дега лоаlамцаш» (гlалгlай меттала).

9 ЯНВАРЬ
РАДИО ДИ
СЪЕЗДА ХЬАЛХАРЧА КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ — НАУРСКИ РАЙОН.

7.15 — «Грозненский рабочий», газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, социалистически яхье хьалха латтараш!». Концерт (эрсий меттала).
9.15 — «Съездагара съездага». «Дот гlоздоаха хувцамаш». Передаче дакъа доалаш ва Наурски районе КПСС райкома хьалхара секретарь Курагинчо (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хоаттамах бола хоам.
17.18 — «Ферма цlеча уголоке» (гlалгlай меттала).
17.31 — «Шоана, социалистически яхье котало яккхараш!» яха концерт дlахоадаьар (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гlоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, кlезиг-дукха йоачан а йолаш. къулба-малхбоалехьара секунде 5—10 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5 градус шелали Грозне +1 —3 градуси йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, дохн а доаллаш. малхбоалехьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —3 —8, дийнахьа —2 +3 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителе — 9-24-03; бахкхоахама секретаре — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахамо — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаший — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05005. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 0027.